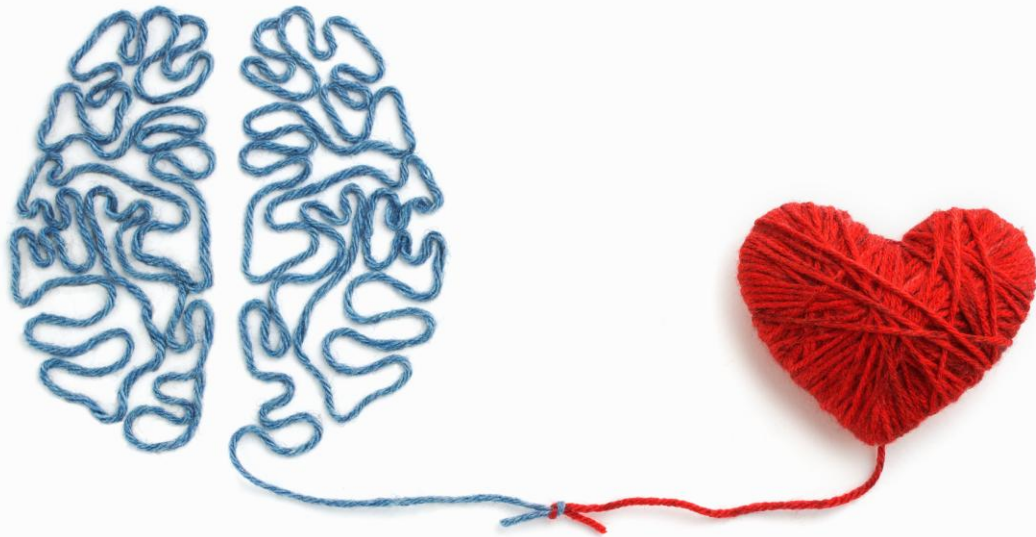

۲۰۲۰ / ۹ / ۱۵

پوختہ ی بیروباوہری موسوٹمان

عہ قیدہ #۱

أحمد كوردی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِقْرَارًا بِهِ وَتَوْحِيدًا، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا مَزِيدًا.

أَمَّا بَعْدُ، بَزَانَه سَهْرَفَرَاذِي دُونِيَا وَ قِيَامَه تَبِيْت كِه نُهْمَهِي بَهْرَدَه سَتَت پُوختَهِي عَه قِيدَه وَ
بِيْرُو بَاوَهْرِي نَائِيْنِي نِيْسَلَامَه، كِه چَهْنَد بَابَه تِيْكَی گَشْتِي وَ گَرَنگَن وَ بَه كُورْتِي خِرَاوَنَه تَه رُوو،
لَه گَهْلْ نَامَاژَه دَان بَه هَه نَدِيْكَ لَه بَه لَگَه كَانِيَان لَه قُورْنَان وَ سُونَنَه تَدَا. وَه ژْمَارَهِي بَابَه تَه كَان
سِي (۳۰) بَابَه تَه وَ بَهْم شِيْوَهِيَه رِيْزَكْرَاوَن: گَرَنگِي بَابَه تِي عَه قِيدَه، نَاسِيْنِي نِيْسَلَام وَ كُوفَر،
سَهْرَچَاوَه كَانِي نِيْسَلَام، نِيْمَان، تَه وَحِيْد، نَاگَا دَارِي لَه چَهْنَد بَابَه تِيْكَی پِيْچَه وَانَهِي عَه قِيدَه،
نَاسَانْدَنِي چَهْنَد بَابَه تِيْكَی عَه قَهْدِي، نَاسَانْدَنِي هَه نَدِيْكَ كُومَه لَهِي گُومَرَا، پُوختَهِي وَه لَاء وَ
بَه رَاء.

جَا بَه وَرْدِي دِيْقَه تِي بَاسَه كَانِي بَدَه. خَوَاي گَه وَرَه مَنِيْش وَ تَوْش لَه شُوِيْنَكِه وَتَوَانِي حَه ق
بِزْمِيْرِيْتِ اللّٰهُمَّ آمِيْن.

أحمد كوردی || سلیمانی

۲۶/ محرم/ ۱۴۴۲ || ۱۴/ أيلول/ ۲۰۲۰

عه قیده گرنگترین و واجبتین بابه ته

بابه تی عه قیده واجبتین بابه ته که مروّف له ژيانیدا شاره زای بییت، چونکه :

۱. خوی گه وره فه رمانی کردووه به زانینی. ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (محمد - ۱۹) جا

چاک بزانه که هیچ خواجه کی حهق بوونی نییه جگه له الله .

۲. عه قیدهی دروست بنه رتهی هه موو کاریکه، واته هه ر کاریک نه گه ر له سه ر

عه قیدهیه کی راست و ته وحیدیکی پاک رانه وه ستابییت به تاله و، له لای خوا قبول

نییه. جا نه و کاره عیباده ته کان بییت یان داهینانه دنیا ییه کان، به لکو ته نانه ت

وتنی شایه تمان نه گه ر له سه ر عه قیدهیه کی راست نه وه ستابییت به تاله. ﴿وَقَدِمْنَا

إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا﴾ (الفرقان - ۲۳) وه له رۆژی قیامه ت

کرده وهی کافران نه هینین و، هه مووی نه که یین به توژیکی بلاو، ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ

بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا﴾ (۱۰۳) الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ

يَحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ (۱۰۴) أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ

لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنَ﴾ (۱۰۵) (الكهف) نهی محمد (صلی الله علیه وسلم) پییان بلی ئایا

هه وائتان بدهینی کی له هه موو که س زهره رمه ندره که کرده وهشی کردووه (۱۰۳) نه و

که سانه ن که هه ول و تیکووشانیان له ژیانی دونیادا به زایه رۆیشتوو و کرده وه کانیان

به تال بوته وه، له کاتیکیدا نه وان وانه زانن که نیشی چاکیان کردووه (۱۰۴) نه و

که سانه ن که کوفریان کردووه به ئایه ته کانی خوی گه وره و به گه یشتن به خوی

گه وره، بویه کرده وه کانیان هه مووی به تال بووه وه به هووی کوفریان وه، وه له رۆژی

قیامه تدا هیچ کیشیکیان بو دانانیین و هیچ نرخیکیان نییه (۱۰۵) .

۳. عه قیده نه نجامی ژیانی دواى مردن یه کالایى نه کاته وه، چ به سهر فرازی و سهر که و تن

یان رسوایی و دۆران. ﴿ فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ (۱۰۱) فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۲) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ (۱۰۳) (المؤمنون) کاتیك فوو نه کریت به که ره نادا و قیامت هه لئه سی نه و کاته هیج که س و کار و نه سه بیك سودیان نییه و نابیت، وه که س داواى هیج شتیك له که س ناکات له بهر نه وهی که س ناییه رژیته سهر که س (۱۰۱) جا هه رکه سیك تای ته رازووی کرده وه چاکه کانی قورستر بیت له تای کرده وه خراپه کانی نه و نه و که سانه سهر بهر ز و رزگار بوون له ناگری دوزه خ و ده چنه به هه شته وه (۱۰۲) وه هه رکه سیك تای ته رازووی کرده وه چاکه کانی سوکتر بیت له تای کرده وه خراپه کانی، نه مانه نه فسی خویمان دۆراندووه و به نه مری له ناگری دوزه خدا ده مینه وه (۱۰۳) ۴.

عه قیده دارشتن و ریخستن عه قل و دله. ﴿ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُنْ لَهُمْ قُلُوبٌ

يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ (الحج-۴۶) نایا نه م کافرانه ی مه ککه ش به سهر زه ویدا نه گه راون تا نه م شتانه به چاوی خویمان ببینن وه دلیان هه بی تا به دلیان تیگه ن، یا خود گویمان هه بیت و شتی پی بیستن، به لام چاو کویر و نابینا نابیت، به لکو نه و دله ی که له سینگدایه کویره و حه قیقه ت و راستییه کان نابینیت ۵.

عه قیده دانانی سهر چاوه و نه سله که له ژیاندا تاك و کو بگه رینه وه سهری و پشتی

پی ببه ستن. ﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (آل عمران - ۳۲) بلی گویرایه لی خوا و پیغه مبه ربن، جا نه گهر پشت هه لکه ن نه وه بیگومان خوا بی بروایانی خوش ناویت ۴.

وه پېويسته پېش هه موو زانستېك موسوئمان فيري عه قيده ببيت، چونكه :

۱. عه قيده يه كه م شته كه هه موو پيغه مبه ران بانگه وازه كه يان پي ده ستپي كرده ووه و كوده نكن له سه ري. ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ (النحل - ۳۶)﴾ وه به دنيايي ئيمه بو هه موو كومه له خه لك و نه ته وه يه كه له شويني ك ژيا بيتن پيغه مبه ري كمان بو ناردوون، ئيشي هه موو پيغه مبه ران نه وه بووه به خه لكه كه يان وتووه: ئه ي خه لكينه به تاك و ته نها خواي گه و ره بپه رستن و شه ري ك بو خوا دامه نين وه خو تان دوور بخه نه وه له تاغوته كان، ﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَاللَّهُ أَبَانُكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (البقرة - ۱۳۳)﴾ يا خود ئيوه ناماده بوون كاتي ك كه يه عقوب له سه ره مه رگدا بوو به نه وه كاني وت: ئيوه له پاش من چي نه په رستن؟ فه رموويان: خواي تو و باب و با پيرانت ئيبراهيم و ئيسماعيل و ئيسحاق نه په رستن كه ته نها خوايه كي تاك و ته نها يه وه ئيمه ش هه موومان ته سليمي نه وه په روه رد گاره نه بين و موسوئمانين، ﴿وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا (۶۳)﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۶۴) (الزخرف) وه كاتي ك كه عيسا به لگه ي روون و ناشكرا و موعجيزه ي هينا وتي: نه وه من حيكمه تم بو هيناون، وه تا هه نديك له و شتانه ي كه ئيوه ئيختيلاف و ناكوكي و جياوازي له نيوانتانداندا هه يه له نه حكامي ته ورات روون بكه مه وه، وه ئيوه ته قواي خواي گه و ره بكه ن و گويرا يه ئي خواي گه و ره و گويرا يه ئي من بكه ن (۶۳) به راستي ته نها الله په روه رد گاري من و ئيوه يه، نه مه ري گاي راستي خواي گه و ره يه (۶۴)، ﴿عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: ادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ (صحيح البخاري - ١٣٩٥)

پیغهمبه‌ری خوا صلی الله علیه وسلم موعا‌دی نارد بویه‌مه‌ن، فهرمووی: بانگیان بکه بوشایه‌تی دان که هیج په‌رستراویکی حه‌ق نبیه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له الله وه من پیغهمبه‌ری الله م، جا گهر نه‌وان ملکه‌چی نه‌وه بوون پییان رابگه‌یه‌نه که خوا پینج نویژی له‌سهر فهرزکردوون له ههموو شه‌و و ر‌وژیکدا، جا گهر نه‌وان ملکه‌چی نه‌وه بوون پییان رابگه‌یه‌نه که خ‌وای گه‌وره زه‌کاتیکی له‌سهر فهرزکردوون له سامانه‌کانیاندا له ده‌وله‌مه‌نده‌کانیان وه‌نه‌گیریت و نه‌گه‌رینریته‌وه ب‌و سهر هه‌ژاره‌کانیان ❁.

٢. ههموو زانسته‌کانی تر خزمه‌تکار و روونکه‌ره‌وه‌ی عه‌قیده‌ن و لق و پ‌وپن ب‌وی له: (ته‌فسیر، ته‌جوید، فیه‌ه، زمان، به‌لا‌غه، سیاسه‌ی شه‌رعی، هتد). وه ناشکرایه که بنا‌غه و ره‌گ گرن‌گتره له لق و پ‌وپ، وه گهر بن‌چینه نه‌بی‌ت لقیش بوونی ناب‌یت. وه سودی نبیه که‌سیک قورنانی ههموو له‌به‌ری‌یت و غه‌یری خوا بپه‌رستی‌ت و خوا نه‌ناسی‌ت.
٣. گهر سه‌ره‌تای ریچکه راست و روون بوو هه‌له که‌متر نه‌بی‌ت و ئامانج روون نه‌بی‌ت.

ئىسلام تাকে دینی خوايه

ئىسلام (اسلام) وشه يه کی عه ره بيه و به واتای ملکه چی و گویرایه ئی و ته سلیم بوون به خوا دیت. وه دین وشه يه کی عه ره بيه و يه کیك له واتاکانی بریتیه له ریاز و شرع و بهرنامه.

که واته واتای ئاینی ئىسلام بریتیه له ملکه چی و گویرایه ئی و ته سلیم بوون به ریاز و شرع و بهرنامه ی خوا و پشتکردنه هه موو دینکی به تال و شوینکه وتوانیان.

وه خوی گه وه خاوهن شه ریه ت و بهرنامه يه که که ناوی ئىسلامه و، ناوه رۆکه که ی گویرایه ئیکردنی مروق و جنۆکه کانه وه ملکه چی نه وانه بو خوا و پیغه مبه ره که ی له هه موو قسه و کرده وه يه کیاندا. ﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ (آل عمران - ۱۹) به دنیایی ته نها دینیک که خوی گه وه پی رازیی و قبولی بکات ئىسلامه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ (النساء - ۵۹) نه ی نه و که سانه ی که ئیمانان هیناوه گویرایه ئی خوا و گویرایه ئی پیغه مبه ری خوا بکه ن وه نه وانه ی که فه رمانده و و کاربه دهستی ئیوهن، جا نه گهر له هه ر شتی کدا کیشه که وته نیوانتانه وه له دین و دونیا نه وه بیگه رینه وه بو لای خوا و پیغه مبه ری خوا (قورئان و سوننه ت) نه گهر ئیوه ئیمانان به خوا و به رۆژی دوا یی هه یه، نه م گه راندنه وه يه باشتین کاریکه که نه یکه ن وه باشتین سه ره نجام و شوینی گه راندنه وه يه ﴿.

وه غه یری ریاز و شرع و بهرنامه ی خوا هه ر پی نه وتریت دین، به لام دینکی به تال، وه نابیت که س شوین هیچیان بکه ویت. وهك: ریازی دیموکراسی، کومونیستی (شیوعی)، عاله مانی، لیبرالی، سه رمایه داری، نه ته وه گه رای (قهومی)، جه لالی (یه کییتی)، مه لایی

(پارتی)، کوردایه‌تی، جوله‌که (یه‌هودی)، گاور (مسیحی)، زهرده‌شتی، هندووسی، بوزی،
 ئیزیدی، کاکه‌یی، موحید (بی‌دین)، فره‌دینی (تیکه‌لکردنی دینه‌کان)، مروقاییه‌تی، هتد.
 ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (۱) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (۲) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (۳) وَلَا أَنَا عَابِدٌ
 مَا عَبَدْتُمْ (۴) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (۵) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (۶)﴾ (الکافرون) نه‌ی
 موحه‌مه‌د پییان بلی: نه‌ی کافران (۱) نه‌وه‌ی که ئیوه‌ عیباده‌تی بو‌ نه‌که‌ن من عیباده‌تی بو‌
 ناکه‌م (۲) وه‌ ئیوه‌یش عیباده‌تی نه‌و خواجه‌ ناکه‌ن که من نه‌پیه‌رستم (۳) وه‌ من عیباده‌تی
 نه‌و بت و خویانه‌ ناکه‌م که ئیوه‌ نه‌پیه‌رستن (۴) وه‌ ئیوه‌یش عیباده‌تی نه‌و خواجه‌ ناکه‌ن که
 من نه‌پیه‌رستم (۵) دینی خوتان بو‌ خوتان وه‌ منیش دینی خوم‌ هه‌یه و عیباده‌تی خوی خوم‌
 نه‌که‌م (۶) ﴿.

وه‌ جگه‌ له‌ ئیسلام خوی گه‌وره‌ هه‌ج دینیکی نییه‌ و سه‌رحه‌م پیغه‌مبه‌ران موسو‌لمانن، وه‌
 هه‌رکه‌س شوین دینیکی تر بکه‌و‌یت له‌ دینه‌ به‌تاله‌کان لی قبول ناکریت لای خوا و، له‌
 قیامه‌تدا سزا نه‌دریت له‌سه‌ری گه‌ر له‌ بچوکترین عیباده‌ت و مه‌راسیمیشیاندا بی‌ت. ﴿الْيَوْمَ
 أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا (المائدة - ۳)﴾ نه‌مرو دینه‌که‌ی
 خوم‌ بو‌تان ته‌واوکرد، وه‌ نیعمه‌تی خوم‌ ته‌واو پ‌ژاند به‌سه‌رتاندا، وه‌ رازی بووم که ئیسلام
 دینی ئیوه‌ بی‌ تا پ‌ژێ قیامه‌ت ﴿، وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
 مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (آل عمران - ۸۵) وه‌ هه‌رکه‌سی جگه‌ له‌ ئیسلام داوای دینیکی تر بکات و له‌سه‌ر
 دینیکی تربیت نه‌وا خوی گه‌وره‌ لی قبول ناکات، وه‌ له‌ پ‌ژێ قیامه‌تیشدا له‌ زه‌ره‌مه‌ندانه‌
 ﴿.

ههركهس شوین غهیری ئیسلام بکهویت هیج کردهوهیهکی چاکی لی

وهرناگریت

ئهو کهسانه ی که شوین پیاو و شهری دینیکی بهتال کهوتوون و بی باوهرن به ئیسلام یان دینه بهتاله کهیان تیکه ل کردهوه له گه ل ئیسلامدا و توژیک له ئیسلام و توژیک له دینیکی تر جیبه جی نه کهن، نهوانه خوی گهوره کردهوهی چاکیان لی وهرناگریت و له قیامهت سزایان نه دات. ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (آل عمران - ۸۵) وه ههركهسی جگه له ئیسلام داوای دینیکی تر بکات و له سهردینیکی تربیت نهوا خوی گهوره لی قبول ناکات، وه له رۆژی قیامهتیشدا له زهرمه ندانه ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلَّةُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَى بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ (آل عمران - ۹۱) نهو کهسانه ی که کافر بوون وه به کافری مردوون نه گهر به پرای زهوی ئالتونی هه بیته رۆژی قیامهتدا بیبه خشی بۆنهوهی که خوی پی بکریتهوه و خوی پی رزگار بکات له ناگری دۆزهخ لی قبولناکری، نهمانه سزایهکی زور به ئیش و نازاریان ههیه وه هیج که سیکیش نییه که رزگاریان بکات و سهریانبخات ﴿أُولَئِكَ لَمْ يُولُؤْا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ (الأحزاب - ۱۹) نهمانه له راستیدا ههر ئیمان نه چۆته دلیانهوه له بهر نهوهی مونافیقن، وه خوی گهوره کردهوهکانی بهتال کردهونهتهوه، وه نه مهش بو خوی گهوره زور ئاسانه ﴿وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (۱۳۵) قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (۱۳۶) فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (۱۳۷) (البقرة)

گاور و جولەکه‌کان به موسوئمانان ئه‌وت: ئیوه‌ بِن به‌ جولەکه‌ یان گاور ئه‌وکاته‌ هیدایه‌ت وهرئه‌گرن. ئیوه‌ پێیان بلین: به‌ ئکو ئیمه‌ له‌ سه‌ر دینی ئیبراهیمین که‌ دینیکی پاک و راست بووه‌، له‌ شیرک لایداوه‌ بۆ حه‌ق و دینی ئیسلام، وه‌ ئیبراهیم هاوبه‌شی بۆ خوای گه‌وره‌ بریار نه‌داوه‌ (١٣٥) موسوئمانان ئیوه‌ بلین: ئیمه‌ ئیمان به‌ خوای گه‌وره‌ و به‌ و قورئانه‌ پیرۆزه‌ هیناوه‌ که‌ بۆ ئیمه‌ دابه‌زیوه‌، وه‌ ئیمان به‌ وه‌کتیبه‌ ئاسمانیان هیناوه‌ که‌ بۆ ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسماعیل و یه‌عقوب و نه‌وه‌کانی یه‌عقوب دابه‌زیوه‌، وه‌ ئه‌وه‌ی که‌ بۆ موسا و عیسا دابه‌زیوه‌ و هه‌رچی کتابی هه‌یه‌ بۆ پیغه‌مبه‌ران هاتبی، جیاوازی ناخه‌ینه‌ نیوان هه‌ندیکیان، وه‌ ئیمه‌ موسوئمانان بۆ خوای گه‌وره‌ (١٣٦) ئه‌گه‌ر نه‌هلی کیتابییش له‌ جولەکه‌ و گاور ئیمان بینن وه‌ک ئه‌م ئیمانیه‌ی ئیوه‌ی هاوه‌لان ئه‌وه‌ به‌ راستی هیدایه‌تیان وهرگرتووه‌، به‌لام ئه‌گه‌ر پشتیان هه‌لکرد و ئیمانیان پینه‌هینا ئه‌وه‌ ئه‌وان له‌ سه‌رپیچی و عینادیدان، وه‌ خوای گه‌ورته‌ به‌ سه‌ بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌وانت له‌ کۆل بکاته‌وه‌، وه‌ خوای گه‌وره‌ زۆر بیسه‌ر و زانایه‌ (١٣٧)

له‌مه‌وه‌ دهرئه‌که‌وێت که‌:

- هه‌رکه‌س شوینی ئیسلام بکه‌وێت به‌ ته‌نها، ئه‌وه‌ خوای گه‌وره‌ لی پازیبه‌ و کرده‌وه‌ی چاکی لی وهرئه‌گیریت.
- هه‌رکه‌س شوینی دینیکی تر بکه‌وێت به‌ ته‌نها یان تیکه‌لی بکات له‌ گه‌ل ئیسلام ئه‌وا مایه‌ پوچ ئه‌بیته‌ له‌ قیامه‌ت و سزا ئه‌دریت، چونکه‌ له‌ دونیا هه‌ر چاکه‌یه‌کی کردبیت لی وهرئه‌گیراوه‌ و دینه‌که‌ی دینیکی به‌تال بووه‌.

بۆ هاتنه ناو ئىسلام شايه تمان هيئان مه رجه

دواى نه وهى مروؤف برياريدا كه ببيت به موسولمان و ته نها شوين دينى خوا بكه ويت پيوسته شايه تمان بهيئيت. وه شايه تمان نه وهيه كه به ته واوى باوه رموه به زمان بليت: **أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله. ﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: ادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ﴾ (صحيح البخاري - ١٣٩٥)** پيغه مبهري خوا موعاڊى نارد بۆ يه مه ن پيى فهرموو: بانگيان بكه بۆ شايه تيدان له سهر نه وهى هيچ په رستراويكى حه ق نيبه شايه نى په رستن بيت جگه له الله وه منيش پيغه مبهى خوام.

وه نه بيت پيشتروا تاي شايه تمانه كهى بۆ روون بكرئته وه به زمانى خو، كه به كوردى برىتييه له: شايه تى نه دهم كه هيچ خوا و په رستراويك نيبه شايسته ي په رستن بيت جگه له نه لئا (تاكه خواى ئاسمان)، وه شايه تى نه دهم كه موحه ممه د پيغه مبهرو نيږدراوى خوايه.

به وتنى نه وه شايه تمانه نه بيت هيچ كه سيك نايه ته ناو ئىسلامه وه، واته ههر نه بيت شايه تمان به زمان بهيئريت. ﴿عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ﴾ (صحيح البخاري - ٢٥) پيغه مبهري خوا فهرموو: فهرمانم پيكراره جهنگ له گهل خه لگى بكه م هه تا شايه تى نه دهن كه هيچ خوايه ك نيبه شايه نى په رستن بيت جگه له الله وه كه موحه ممه د پيغه مبهري خوايه، وه نويژ بكه ن، وه زهكات بدن، جا گهر نه وانه يان كرد خوين و مائيان پاريزراو نه بن ليم مه گهر به مافى ئىسلام، وه حسابيان له سهر خوايه.

وه گەر که سه که نه شارهزا بوو به حوکمه کان نهوا ورده ورده فهرزه کانی فیئرته کریت له نویژ و
 زهکات و رۆژوو و جه ج و حجاب بو ئافرهت و ریش هیشتنه وه بو پیاو و هتد. ﴿فَإِنْ هُمْ
 أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلَمَهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ
 أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلَمَهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تَتَّخِذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُورَدُ
 عَلَى فُقَرَائِهِمْ﴾ (صحيح البخاري - ۱۳۹۵) پیغه مبهری خوا که موعادی نارد بو یه مهن به
 ریزبه ندی داوی کرد که ئیسلامیان پی بگه یه نیت (نه گهر شایه تمنیان هیئا و پازی بوون پی
 نه وکات پییان رابگه یه نه که خوا پینج نویژی فهرز کردوو له سهریان له هه موو شه و
 رۆژیکدا، جا نه گهر وه لای نه وه یان دایه وه و نه نجامیاندا نه وکات پییان رابگه یه نه که خوا
 خیریکی له سامانه که یاندا فهرز کردوو له سهریان که له دهوله مه نده کانیان نه سه ندریت و
 نه دریته وه به هه ژاره کانیان.

سەرچاوه‌کانی ئیسلام قورئان و سوننه‌ته

ئایینی ئیسلام بریتییە لە فەرماشت و ڕێنمایی خوا و پێغەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم، وە ئەم فەرماشت و ڕێنماییانە لە قورئان و فەرموودە وەرئەگیرین، کە قورئان و تەهی خوایه و فەرموودەش و تەهی پێغەمبەرە صلی اللہ علیہ وسلم. ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾ (الأحزاب - ۳۶) وە بۆ هیج باوەرداریکی پیاو و ئافرەت حەڵال نییە کە کاتیەک خوا و پێغەمبەری خوا بڕیارێک بدەن ئەوان سەرپشک بن ئەوەی کە شتیکی تر هەڵبژێرن، وە هەرکە سێک سەرپێچی خوا و پێغەمبەری خوا بکات ئەوە گومرا بوو گومرا بوونیکی زۆر ناشکرا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ (النساء - ۵۹) ئەو ئەو کەسانە کە ئیمانێتان هێناوە گوێرایە ئێ خوا و گوێرایە ئێ پێغەمبەری خوا بکەن وە ئەوانە کە فەرمانێراوە و کاربە دەستی ئێوەن، وە ئەگەر ئە هەر شتیکیاندا کێشە کەوتە ئێوانتانە وە لە دین و دنیا ئەوە بیگەرێننە وە بۆ لای خوا و پێغەمبەری خوا (قورئان و سوننەت) ئەگەر ئێوە ئیمانێتان بە خوا و بە ڕۆژی دوا یی هەیە، ئەم گەراندنە وە یە باشترین کاریکە کە ئەیکەن وە باشترین سەرە نجام و شوینی گەراندنە وە یە.

وە هەرگیز لە خۆمانە وە بە عەقل و رای خۆمان ڕێنمایی دانانیین، بە ئێوە گەرێنە وە سەر ئەو سەرچاوانە و پێچەوانەیان نابین. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ (الحجرات - ۱) ئەو باوەرداران ئێوە قسە و کردە وە تان مەخەنە پێش دەستی خوا و پێغەمبەری خوا (پێچەوانە قورئان و سوننەت هیج شتیکی مەئین)، وە تەقوای خۆی گەورە بکەن چونکە بە راستی خۆی گەورە زۆر بیسەر و زانیە، ﴿

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ (۱۱۶) مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (النحل) ۱۱۷) وه ئیوه له خوتانه وه درۆ مه کهن به ناو خوای گه وره وه و له دینی خوای گه وره دا بلین : ئه مه چه لاله و ئه مه چه رامه و درۆ بو خوای گه وره هه ئه به ستن ، به دنیایی ئه و که سانه ی که درۆ بو خوای گه وره هه ئه به ستن سه رفراز نابن له دنیا و قیامه ت (۱۱۶) ژیان و خوشییه کی که م له دنیا رانه بویرن به وه ی که شت چه لال و چه رام ئه کهن به ئاره زووی خویان ، به لام له پوژی قیامه تدا سزایه کی به ئیش و ئازاریان بو هه یه (۱۱۷) ﴿ ۱۱۷ 》 .

به و شیوهیه له سه‌رچاوه‌کانی ئیسلام تیئه‌گه‌ین که پیشینانی موسوئمانان تیئگه‌شتوون

پیشینانی موسوئمانان هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌رن (سه‌حابه) که قوتابی پیغه‌مبه‌ربوون و له‌گه‌ئی ژیاون و ئیسلامیان لیوه‌ وهرگرتووه، وه‌ نه‌وانه‌ن که دوا‌ی وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ر له‌ هاوه‌لانه‌وه ئیسلامیان وهرگرت و شوینیان که‌وتن (تابیعی)، وه‌ نه‌وانه‌ن که دوا‌ی نه‌مانی جیلی هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر له‌ شوینکه‌وتووانی هاوه‌لانه‌وه ئیسلامیان وهرگرت (تابیعی تابیعی).

وه‌ قورئان و سوننه‌ت پیو‌یستیان به‌وه‌یه لییان تیئگه‌ین وه‌ ده‌قه‌کانیان جیبه‌جی بکه‌ین، وه‌ بوئه‌وه‌ی به‌شیوه‌یه‌کی دروست تییان بکه‌ین و جیبه‌جیان بکه‌ین نه‌وا نه‌و سی جیله‌ نه‌که‌ین به‌ رینیشاندهرمان. ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ﴾ (صحيح البخاري - ۲۶۵۲) باشت‌رینی خه‌ئک خه‌ئکی سه‌رده‌می منن (هاوه‌له‌کانم)، پاشان نه‌وانه‌ی له‌دوا‌ی نه‌وانه‌وه دین، پاشان نه‌وانه‌ی له‌دوا‌ی نه‌وانه‌وه دین، ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (التوبة - ۱۰۰) پیشه‌نگه‌ سه‌ره‌تا‌کان له‌ کوچه‌که‌ره‌کان و پشتیوانان وه‌ نه‌وانه‌ش که له‌ دوا‌ی نه‌وان هاتوون و شوینیان که‌وتوون به‌ چاکه‌، خوا‌ی گه‌وره لییان رازی بووه‌ وه‌ نه‌وانیش به‌و‌نیعمه‌ت و فه‌زله‌ی خوا‌ی گه‌وره پیی به‌خشیون رازین، وه‌ خوا‌ی گه‌وره باخ و باخاتی له‌ به‌هه‌شتدا بو‌ئاماده‌ کردوون که جوگه‌له‌ ناو‌به‌ژیر داره‌کان و مائه‌کانیاندا نه‌روات و، به‌ نه‌مری و به‌ هه‌میشه‌یی تیایدا نه‌میننه‌وه، ئانه‌مه‌ بردنه‌وه‌ی هه‌ره‌ گه‌وره‌یه ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُؤْتِهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ (النساء - ۱۱۵) وه‌ هه‌رکه‌سیک دژایه‌تی و سه‌رپیچی

پیښه مبهري خوا بکات له دواى نه وهى که هیدایه ت و ریځای راستی ږوون بڼوه، وه شوین ریځای
 جگه له باوهرداران (صه حابه) بکه وی، نه وه بوی دهرازینینه وه تا زیاتر گومرا بیت، وه
 نه یخه یینه ناو ناگری دوزه خه وه که سزا که ی بچیږیت که خرا پترین سهر نه نجامه ﴿﴾، **فَإِنْ**
آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا (البقرة - ۱۳۷) نه گهر نه هلی کیتابیش له جوله که و گاور
 نیمان بینن وهك نه م نیمانه ی نیوه ی هاوه لان نه وه به راستی هیدایه تیان وهرگرتووه ﴿﴾، **عَنِ**
الْعَرَبِاضِ أَنَّ النَّبِيَّ قَالَ: أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مِنْ يَعِشْ
مِنْكُمْ بَعْدِي فَسِيرَىٰ اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمُهَدِّينَ الرَّاشِدِينَ تَمَسَّكُوا
بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ
ضَلَالَةٌ (سنن أبي داود - ۴۶۰۷) پیښه مبهري وه سیټی هاوه لانی کرد و فهرمووی: وه سیټتان نه که م
 که ته قواى خوا بکه ن، وه گویرایه ل و ملکه چی فهرمانده که تان بن گهر کوپله یه کی حه به شیش
 بیت، چونکه نه وهى له نیوه بږی دواى من جیاوازییه کی زور نه بینیت، جا شوین سوننه ته که ی
 من بکه ون، وه شوین سوننه تی خه لیفه هیدایه تدهره راسته کان بکه ون، توند دهستی پیوه
 بگرن، وه که لبه کانتانی لی گیر بکه ن، وه ناگداربن له داهیئراوه کان، به راستی هه موو
 داهیئراویک بیدعه یه، وه هه موو بیدعه یه ک گومراییه ﴿﴾، **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ**
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِيَأْتِيَنَّ عَلَى أُمَّتِي مَا أَتَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ حَذُّو النُّعْلِ بِالنُّعْلِ
.. وَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ تَفَرَّقَتْ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً وَتَفَتَّرَقَ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ
فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً. قَالُوا وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي (سنن الترمذي
- ۲۶۴۱) نه وهى به سهر به نی ئیسرائیل هات به سهر ئومه ته که م دیت هه نگاو به هه نگاو .. وه
 به نی ئیسرائیل دابهش بوو به سهر حه فتا و دوو میلله تدا، وه ئومه ته که م به سهر حه فتا و سی
 بهش دابهش نه بن، هه موویان نه چنه ناگروه جگه له یه کیکیان. پرسییان نه و یه که کامه یه؟
 فهرمووی: نه وهى من و هاوه له کانی له سهرم ﴿﴾.

باوهږ نيبه تی دل و وتهی زمان و کردهوی نه ندامه کانه

باوهږ بریتیه له نيبه تی دل و وتهی زمان و کردهوی نه ندامه کان پیکه وه. ﴿الإيمان بضعٌ وسبعونَ شعبةً فَأفضلُها قولُ: لا إلهَ إلا اللهُ، وأدناها إماطةُ الأذى عن الطريق، والحياءُ شعبةٌ مِنَ الإيمان (صحيح مسلم - ٣٥)﴾ نيمان حه فتا و نه وندده به شه، باشترييان وتنی: لا اله الا الله يه، وه نزمترینی لابردي نازاره له سهر ريگه ی خه لک، وه شهرم لقيکه له نيمان ❀.

گه ريه کيک له و سيانه به ته واوی له ههرکه سيکدا نه بوو پيی ناوتریت باوهږدار، واته:

١. بوئه وهی ههرکه سيک پيی بوتریت باوهږدار پيوسته هه موو عيبادته کانی دل جيبه جی بکات دواي باوهږهينانی به روکنه کانی نيمان، له: خوشويستنی خوا زیاتر له هه موو شتيک، خوشويستنی پیغه مبه ر زیاتر له هه موو که سيک، خوشويستنی موسوئمانان، ترسان له خوا زیاتر له هه موو شتيک، دئسوزی له عيبادته کان، رق بوونه وه له کوفر و کافران.

٢. بوئه وهی ههرکه سيک پيی بوتریت باوهږدار پيوسته به شيک يان هه موو عيبادته کانی زمان جيبه جی بکات دواي وتنی شايه تمان، له: قورئان خویندن، زیکره کان، قسه ی خير و نه سيجه ت.

٣. بوئه وهی ههرکه سيک پيی بوتریت باوهږدار پيوسته به شيک يان هه موو عيبادته کردار ييه کان جيبه جی بکات له گه ل نویره فهرزه کاندا، له: رۆژوو، هه ج، زه کات، خير، خو دا پوئين.

وه ههركهس باوهڤى به ږوكنهكانى ئيمان نه بښت يان هيچ عيبادهتېكى دل نه نجام نه دات كافرته. وه ههركهس شايه تمان نه هښت يان هيچ عيبادهتېكى زمان نه نجام نه دات كافرته. ههركهس نوښت نه كات يان هيچ عيبادهتېكى كردار نه نجام نه دات كافرته.

باوهږ زياد و كه م نه كات

ږيږه ي باوهږ نه كه سيكه وه بو كه سيك نه گوريت، به پيى كرده وه كاني دل و زمان و نه ندامه كان. وه تا عيباده ته كاني دل و زمان و نه ندامه كان زياتر بښت ئيمانى كه سه كه زياتره، وه تا كه متر بښت ئيمانى كه سه كه كه متره. وه تا تاوانى دل و زمان و كرده وه كان كه م بښت ئيمانى كه سه كه زياتره، وه تا زياتر بښت ئيمانى كه سه كه كه متره. ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيْمَانًا فَآمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيْمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ (التوبة - ۱۲۴) وه كاتيك كه سوره تيك دانه به زيت، له ناو مونا فيقان هه يه نه لښت: نه م سوره ته كه دابه زى كامتان ئيمان تان پيى زياد كړد؟ نه وانه ي كه باوهږ داري راسته قينه ن ئيمان يان زياد نه كات به دابه زيني سوره تيك و دليان پي خوشه و موژده نه دهن.

پوکنه کانی ئیمان شه‌شن

پوکن بریتیبه له بنچینه و بناغه‌ی هه‌ر شتیك، وه به‌بی پوکن نه‌و شته بوونی نییه. وه ئیمان شه‌ش پوکنی هه‌یه و پێویسته هه‌موو كه‌سیك باوه‌ری پێیان هه‌بیت تا پێی بوتریت ئیماندار، كه بریتین له: باوه‌ربوون به‌ خوا، به‌ فریشته‌کانی (مه‌لائیکه‌ت)، به‌ کتیبه‌کانی، به‌ پێغه‌مبه‌ره‌کانی، به‌ پوژی دوا‌یی، به‌ قه‌ده‌ر خێر و شه‌ری. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ (النساء - ۱۳۶) نه‌ی باوه‌رداران ئیمان بێنن به‌ خوا و پێغه‌مبه‌ری خوا (دامه‌زراو بن له‌سه‌ر ئیمان‌كه‌تان)، وه ئیمان بێنن به‌و كتابه‌ی كه‌ خ‌وای گه‌وره‌ دا‌یبه‌زاندووه‌ بۆ سه‌ر پێغه‌مبه‌ره‌كه‌ی (كه‌ قورئانه‌)، وه ئیمان بێنن به‌ هه‌موو نه‌و کتیبه‌ ئاسمانیانه‌ی تر كه‌ له‌ پێش قورئاندا خ‌وای گه‌وره‌ دا‌یبه‌زاندووه‌، به‌لام هه‌ر كه‌سیك كو‌فر بکات به‌ خ‌وای گه‌وره‌ و مه‌لائیکه‌ته‌کانی و کتیبه‌ ئاسمانییه‌کانی و پێغه‌مبه‌رانی و پوژی دوا‌یی نه‌وه‌ گومرا و ویل بووه‌ گومرا بوونیکی زۆر دوور ﴿﴾، ﴿قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ﴾ (صحیح مسلم - ۸) جبریل علیه‌السلام له‌ پێغه‌مبه‌ری پرسی ئیمان چیه‌؟ فه‌رمووی: نه‌وه‌یه‌ باوه‌ر به‌ خوا به‌ینیت، وه فریشته‌کانی، وه کتیبه‌کانی، وه پێغه‌مبه‌رانی، وه پوژی دوا‌یی، وه باوه‌ر به‌ قه‌ده‌ر به‌ینیت باش و خ‌را‌پی ﴿﴾.

پېوېسته موسوئمان خالّه گشتییه کانی هر ږوکنیک بزانیّت و باوهری پېیان هه بیّت

ږوکنه کان ورده کارییان تیډایه، وه به شیک له وردکاریه کان پېوېسته موسوئمان بیانزانیّت و
باوهری پېیان هه بیّت:

۱. ږوکنی باوهر به خوی گه وره جل جلاله:

- باوهرپوون به ووی خوی گه وره خاوه نی ناو و سیفاتی به رزه که له سیفه تی هیج
دروستکراویک ناچیت، له ناوه کانی خوا: (الله، الرحمن، الرحیم، الملك،
القدوس، السلام، العزیز، الجبار). له سیفه ته کانی خوا: (ږه حم، غه زه ب،
ږه زامه ندی، زانستی ږه ها، تورې بوون، ږق لیوونه وه، ږوخسار، به رزی ږه ها،
دوو چاو، دوو ده ست، قسه کردن).
- وه دروستکهری هه موو شتیکه له نه بوونه وه، وه خاوه نی هه موو
دروستکراوه کانه، وه به ږیوه یان نه بات به و شیوه یه ی خوی نه یه ویّت.
- وه ته نها نه و شایه نی په رستنه و نه بیّت ته نها نه و بیه رستریّت.
- وه ته نها ږیسا و شهرعی نه و نه بیّت جیه جی بکریّت. ﴿لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ
السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ (۱۱) لَهُ مَقَالِیْدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ یَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشَاءُ وَیَقْدِرُ
إِنَّهُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ (۱۲)﴾ (الشوری) هیج شتی که له خوی گه وره ناچیت، وه خوی
گه وره زور بیسه ر و بینره (۱۱) خه زینه و کلیله کانی ناسمانه کان و زه وی ته نها
به ده ست خوی گه وره یه، ږزق و ږوزی بو هه رکه سی که فراوان نه کات که ویستی
لیی بیّت، وه ته سک و که می نه کاته وه بو هه رکه سی که که ویستی لی بیّت، وه
خوی گه وره زور زانایه به هه موو شته کان (۱۲)، ﴿ذَلِکُمْ اللّٰهُ رَبُّکُمْ خَالِقُ کُلِّ

شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (غافر - ٦٢) ئا ئەم الله يه پەروردگاری
 ئیوویه که دوستکاری هه موو شتیکه، هیچ پەرستراویکی به حهق نبیه شایه نی
 پهرستن بیّت ته نها زاتی پیروزی الله نه بی، ئیتر چۆن ئیوه له عیبادهت و
 ته وحیدی خوی گه وره لانه دهن بو پهرستنی جگه له خوی گه وره ﴿يُولِجُ
 اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ
 مُّسَمًّى ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ
 (فاطر - ١٣) خوی گه وره شهو نه خاته ناو پوژوه وه پوژیش نه خاته ناو
 شه ووه و تیکه لیان نه کات، وه خور و مانگی بو ژیربار کردوون بو خزمه تی
 ئیوه، هه ریه کیك له مانه نه روات بو کاتی دیاریکراوی خوی که پوژی قیامه ته،
 ئا ئەم الله يه پەروردگاری ئیوویه که نهو کرده وانه نه کات و هه موو موکی
 هه یه، به لام نهو خویانه ی تر که ئیوه جگه له الله لیان نه پارینه وه و
 ده یانپهرستن نه وانه خاوه نی پهرده ی سهر ده نکی خورمایه کیش نین ﴿قُلْ إِنْ
 صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (الأنعام - ١٦٢) بلی؛
 نوێژکردن و حه یوان سهر برین و ژیان و مردنم بو الله يه که پەروردگاری
 هه موو جیهانه ﴿مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا
 أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ
 الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (يوسف - ٤٠) ئیوه هیچ شتیك نا پهرستن له
 غه یری خوی گه وره ته نها کو مه ئیک ناو نه بیّت که ئیوه خو تان و باوک و
 با پیرانتان ناوتان ناوه، خوی گه وره هیچ به لگه ی له سهر نهو ناوانه
 نه ناردوته خواره وه، حوکم و بریاردان ته نها بو خوی گه وره یه، خوی گه وره
 فه رمانی کردووه که هیچ شتیك نه پهرستن نهو نه بیّت، ئانه مه دینی راست و

دامه زراوه به لām زۆربه ی خه ئکی نه م شته نازانن ﴿﴾ ، ﴿﴾ اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ
 مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللّٰهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ
 عَذَابٌ اَلِيمٌ (الشورى - ۲۱) به ئكو ئايا نه وان كه سانیکیان کردوو به شه ریک بو
 خوی گه و ره تا ته شریعیان بو بکه ن و یاسایان بو دابنن له دیندا که خوی
 گه و ره ئیزنی پی نه داوه، وه نه گه ربریاری خوی گه و ره نه بوایه که سزایان دوا
 نه خات بو رۆژی قیامت نه وه له دونیا سزای نه دان، به لām له رۆژی دواپی نه و
 موشریک و سته مکارانه سزایه کی زۆر به ئیش و نازاریان بو هه یه ﴿﴾.

۲. فریشته کان:

- باوه رپوون به وه ی که خوی گه و ره دروستی کردوون له نور.
- وه سه رپیچی هه یج فه رمانیکی خوا ناکه ن.
- وه چه ندین جوړن و گه و ره ترینیان ناوی جبریه علیه السلام که به رپرسیاری
 گه یاندنی وه حییه به پیغه مبه ران. ﴿﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ
 نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ
 وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (التحریم - ۶) نه ی باوه رداران خو تان و مال و مندالتان
 بپاریزن له ئاگری که سوته مه نییه که ی خه ئکی و به رده، نه و ئاگری دۆزه خه
 هه ندیک مه لانیکه تی له سه ره که دئره ق و سه خت و توندن، وه هه ر فه رمانیک
 که خوی گه و ره پییان بکات نه وان سه رپیچی ناکه ن، وه هه ر فه رمانیکیان پی
 بکری له لایه ن خوی گه و ره وه راسته وخو جیه جیه نه که ن ﴿﴾ ، ﴿﴾ الْحَمْدُ لِلّٰهِ
 فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنَحَةٍ مَّثْنَى وَثِلَاتٍ وَرَبِّ
 يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (فاطر - ۱) هه مد و سه نا
 بو الله دروستکه ری ئاسمانه کان و زه ی، بکه ری فریشته کان به نیردراو بو

پیغه مبه‌ران، فریشته‌کان هه‌یانه دوو بال و سى بال و چوار بال، خوا هه‌رچی بویت بو دروستکراوه‌کانی زیاد نه‌کات، بى گومان خوا ده‌سه لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه .

۳. کتیبه ئاسمانیه‌کان:

- باوه‌ربوون به‌وه‌ی که خوی گه‌وره کتیبه‌ی ناردووته‌سه‌ر زه‌وی بو پیغه مبه‌ره‌کانی، وه‌رینه‌مایى و شه‌ریعه‌تیا تیدا بووه بو میلیله‌ته‌کان.
- وه‌کو‌تا کتیبه‌یان قورئانه که بو موحه‌مه‌د دابه‌زیوه‌ صلی الله علیه وسلم، وه‌ واجبه هه‌موو که سیک شوینی بکه‌ویت و باوه‌ری پی هه‌بیته، وه‌ نه‌سخکه‌ره‌وه‌ی کتیبه‌کانی تره به‌شیوه‌یه‌ک هیج کام له کتیبه‌کانی پیشوو نابیت که س پیوه‌ی پابه‌ند بیت. ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا (النساء - ۸۲) 》 ئایا بو‌بیر له قورئانی پیروژ ناکه‌نه‌وه و بو‌لیی ناروانن تا لیی بگهن، وه‌ نه‌گه‌ر قورئان له‌لایهن جگه له خواوه‌بوایه نه‌وا جیاوازی و دژیه‌کییه‌کی زوریان تیا نه‌بینی . ﴿ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (المائدة - ۴۸) 》 نه‌ی موحه‌مه‌د ئیمه قورئانمان بو دابه‌زاندووی به‌حه‌ق که هیج گومانی تیا نییه، به‌راستدانه‌ری کتیبه‌کانی پیش خو‌یه‌تی له ته‌ورات و ئینجیل و نه‌م قورئانه‌شایه‌ت و بالاده‌سته به‌سه‌ریانه‌وه چونکه نه‌سخی کردنه‌وه، جا تو له‌نیوان نه‌وانیشدا حوکم به‌و قورئانه‌بکه که خوی گه‌وره داییه‌زاندوووه وه‌ شوین هه‌وا

و ئاره‌زووی ئه‌وان مه‌که‌وه، بۆ هه‌ریه‌کیک له ئیوه شه‌ریعه‌ت و مه‌نه‌هه‌ جی‌کمان داناهه، وه گه‌ر خ‌وای گه‌وره‌ ویستی لی ب‌وایه ئه‌یکردن به یه‌ک ئوممه‌ت و یه‌ک شه‌ریعه‌ت به‌لام بۆ ئه‌وه‌ی تاقیتان بکاته‌وه شه‌ریعه‌تی جیاوا‌ز کردوون، بۆیه ئیوه‌ش ده‌ستپیشخه‌ری بکه‌ن له گ‌ویرایه‌لی خ‌وای گه‌وره، گه‌رانه‌وه‌تان بۆ لای خ‌وای گه‌وره‌یه هه‌مووتان، له ر‌وژی قیامه‌ت هه‌وائتان پی ئه‌دات سه‌باره‌ت به‌وانه‌ی ناکوکی‌تان هه‌بوو له‌سه‌ری ❀.

٤. پیغه‌مبه‌ران:

- باوه‌ربوون به‌وه‌ی که خ‌وای گه‌وره له‌ناو هه‌موو میله‌ته‌یک که‌سیکی له‌ خ‌ویان هه‌لب‌ژاردووه تاکو به‌ زمانی خ‌ویان په‌یامی خ‌وایان بۆ روون بکاته‌وه.
- وه‌ کو‌تا پیغه‌مبه‌ر موحه‌مه‌ده و ئه‌بی‌ت هه‌موو که‌س باوه‌ری پی به‌ینی‌ت و شوینی بکه‌و‌یت. ❀ **وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ (یونس - ٤٧)** وه بۆ هه‌موو ئوممه‌ته‌یک پیغه‌مبه‌ری تاییه‌تی خ‌ویان هه‌بووه ❀، ❀ **وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ (إبراهيم - ٤)** وه ئیمه‌ هیچ پیغه‌مبه‌ریکمان نه‌ناردووه ئیلا به‌ زمانی قه‌ومه‌که‌ی خ‌وی نه‌بی‌ت تا دینه‌که‌ی خ‌وای گه‌وره‌یان بۆ روون بکاته‌وه ❀، ❀ **مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا (الأحزاب - ٤٠)** موحه‌مه‌د صلی الله علیه وسلم باوکی هیچ کام نه‌و پیاوانه‌ی ئیوه‌ نییه، به‌کو پیغه‌مبه‌ری خ‌وایه و کو‌تا پیغه‌مبه‌ره، وه خ‌وای گه‌وره زۆر زانایه به هه‌موو شتی‌ک ❀.

٥. ر‌وژی د‌وایی:

- باوه‌ربوون به‌وه‌ی که هه‌موو نه‌فسی‌ک ئه‌مری‌ت، وه له‌ناو گ‌و‌ر پرس‌یاری لی ئه‌کر‌یت ده‌باره‌ی خوا و دین و پیغه‌مبه‌ر.

- وه قه بر يان باخيکه له باخه کانی به ههشت يان دؤليکه له دؤله کانی جه هه نهم.
- وه دواي ژيانى ناو گوږ مردوو ده کان هه موو زيندوو نه کړينه وه و خواي گه وړه لپير سينه وه يان له گهل نه کات، وه نه وهى باوهر داره نه چيته به ههشت و نه وهى بى باوهره نه چيته جه هه نهم و هه تاهه تايه تياى نه مينه وه. ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾ (آل عمران - ۱۸۵) هه موو نه فسيک نه بى مردن بچيږي، وه نيوهش نه جر و پاداشتى خوتان له روژي قيامهت به ته واوى ودر نه گرن، جا هه رکه سيک خوئ دوور بخاته وه له ناگرى دوزه خ وه بخريته به هه شته وه به دنيايى نه وه براوډيه، وه ژيانى دونيا هيچ نبيه ته نها هيو و ناواتيکى له ناوچوو هه مروقى پى له خسته نه برى، ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ﴾ (۹۹) لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (۱۰۰) فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ (۱۰۱) فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۲) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ (۱۰۳) (المؤمنون) تا يه کيک له و کافرانه مردن بوئ ديت نه وکات هاوار نه کات: نهى په روه ردگار به مگه پرينه وه بو دونيا (۹۹) به لکو له دونيادا کرده وهى چاک بکه م که پيشتر نه مکړد بوو. نه خير گه راندنه وه نبيه، نه مه ته نها قسه يه که نه وه نيلئ، وه له پيش نه مانه وه ژيانى به رزه هه يه تا قيامهت (۱۰۰) کاتيک فوو نه کريت به که رنه نادا و قيامهت هه لئه ستئ نه وکات هيچ که س فه خر و شانازی به که سوکاريه وه ناکات، وه که س داواى هيچ نه که س ناکات

(۱۰۱) جا ھەركەسيك تاي تەرازووی چاكەكانی قورستر بیت لہ تاي خراپەكانی ئەوا سەرفراز و رزگار بوو (۱۰۲) وە ھەركەسيك تاي تەرازووی كردهووە چاكەكانی سوكتر بیت ئەمانە نەفسی خویان دۆرانددوو و بە نەمری لہ ئاگری دۆزەخدا ئەمیننەو (۱۰۳) ﴿﴾.

۶. قەدەر:

- باوەرپوون بەووی كە خوی گەورە زانست و زانیاری ھەییە بە ھەموو وردەکارییەكان، وە ئەزانیت چی رویداو و چون رویداو، وە ئاگادارە لہ ئیستە و داھاتوو چی رووئەدات، وە ئەزانیت ئەوانە رویننەداو گەر روینبدایە چون ئەبوو.

- وە ھەموو ئەوانە روئەدەن بە ویست و ڕەزامەندی خوا روئەدەن.
- وە ھەموو ئەوانە روئەدەن تا قیامەت خوی گەورە نوسیویتییەو لہ لای خوی.
- وە خوی گەورە دروستكەری ھەموو شتیكە تەنانەت كردار و قسە بەندەكان. ﴿﴾

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

(الأنعام - ۵۹) وە کلیلەكانی غەیب تەنھا لہ لای خوی گەورەییە و ھیچ كەس

غەیب نازانیت، وە ھەرچی لہ وشكانی و دەریادا ھەییە خوی گەورە زانیاری بە

ھەمووی ھەییە، وە گەلای ھیچ داری ناویری ئیلا خوی گەورە زانیاری پی ھەییە،

و ھیچ تۆو و دانەوێلەییەك نییە لہ تاریکی و ناخی زەویدا یاخود ھیچ شتیکی

تەریان وشك لہ سەر زەویدا نییە ئیلا خوی گەورە لہ لہ وحدا باسی ھەمووی

كردووہ ﴿﴾، ﴿﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ

أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ

تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ
قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (الرعد - ١٦) نهي موحه ممهده به
 كافران بلي: كي پهروردگاري ناسمانه كان و زهوييه؟ بلي الله يه، بلي كه نيوه
 نه زانن نيتر بوچي كه سانيكي تر نه كه نه شهريك بو خوي گه وره كه نه وانه سود
 و زيانيان بو خوشيان نيبه، پييان بلي: نايان كویر و بينا يه كسانن؟ يا خود
 تاريخييه كان و روناكي يه كسانن؟ به كو نه وان شهريكيان بو خوي گه وره برپار
 داوه نايه خواكانيان وه كو خوي گه وره شت دروست نه كه ن تا لييان تيکچووبيت
 كي خوايه؟ پييان بلي: ته نها خوي گه وره دروستكاري هه موو شتيكه وه هه ر
 خوي گه وره تاك و ته نهايه و بالادهست و به توانايه .

ئەبىت موسولمان يەكخوا پەرست بىت

ھۆكاری سەرەكى ئاردنە خوارەوھى كىتیب و ھەئبژاردنى پىغەمبەر برىتییە لە پەرستنى خۆى گەورە بە تەنیا. ھەربۆیە ھەموو موسولمانىك ئەبىت يەك خوا بپەرستىت.

وھ يەكخوا پەرستى (تەوھىد) برىتییە لە كۆكردنەوھى نىوان دوو شت:

۱. رەتكردنەوھ (نفي): رەتكردنەوھى بوونى ھەرشىك. وھك: رەتكردنەوھى بوونى ھەر

خوایەكى حەق كە شایستەى تەرخانكردنى عىبادەت بىت.

۲. سەلماندن (إثبات): سەلماندنى بوونى تەنھا يەك شت. وھك: سەلماندنى خوایەكى

تاقانەى حەق و راست كە تەنھا ئەو شایستەى پەرستنە ئەویش اللە يە.

كەواتە يەكخوا پەرستى بەكورتى برىتییە لە سەلماندن و تايبەتكردنى ھەرشىك بەخواوھ كە

تايبەتى كردووە بەخۆى و سەلماندوویەتى، وھ رەتكردنەوھى بوونى ھاوھل و ھاوشیوھ بۆ خوا

لەو شتەدا. ھەربۆیە كە شایە تەمان ئەھىنین ئەو رستەيە ئەلین، چونكە تا خوا بەتال و

درۆكان رەتنەكەینەوھ و خوایەتى اللە بەتەنھا نەسەلمىنین نابین بە موسولمان، وھ ئەمەش

ھۆكاری ئەوھى بە ئىسلام ئەوترىت دىنى تەوھىد. ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا

اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ (النحل - ۳۶) وھ بە دنیایى ئیمە بۆ ھەموو كۆمەلە خەلك و

نەتەوھىەك لە شوینىك ژىابىتن پىغەمبەرێكمان بۆ ئاردوون، كە بە خەلكەكەیان وتوو: بە

تاك و تەنھا خۆى گەورە بپەرستن و شەرىك بۆ خوا دامەنن وھ خۆتان دووربخەنەوھ لە

تاغوتەكان، ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (محمد - ۱۹) ئەى موحەممەد زانىارىت ھەبى و

بزانە كە ھىچ پەرستراویك بە حەق نبیە شایەنى پەرستن بىت جگە لە اللە، ﴿وَقَالَ اللَّهُ لَا

تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُون﴾ (النحل - ۵۱) وھ خۆى گەورە فەرمووى:

ئىيۇە دوو خوا بو خوتان بېريار مەدەن، بەئكو تەنھا پەرستراویک که حەق بېت و شایەنى پەرستن بېت تەنھا الله یە، وه ئیوۋە تەنھا لەمن بترسن ﴿، **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا (النساء - ١٧١)** ئەى جولەكە و گاوردەكان زیادەدەهوی مەكەن و سنور مەبەزینن لە دینەكە تاندا، وه حەق نەبى مەیلین بە خوای گەوره، بەئكو عیسای کوری مەریەم تەنھا بەندە و پیغەمبەرى خوایه، وه وشەیهکی خوای گەوره بووه ناردووێتە بۆ مەریەم، وه روحیک بوو خوای گەوره کردیه بەر عیسا، وه ئیوۋە ئیمان بە خوا و بە سەرجهم پیغەمبەرانی خوای گەوره بینن، وه مەلین سی خوا هەیه واز لەم بیروباوهره بینن بو خوتان باشتەر، لەبەرئەوهی زاتی الله تەنھا یەك زاتە، پاکی و بی عەییی بو خوای گەوره ئەوهی که مندائی هەبیت، هەرچی لە ناسمانەكان و زهوی و ئەوهی لە نیوانیاندا هەیه هەر هەمووی موئکی خوای گەورهیه، وه خوای گەوره بەسە که بالادەستە بەسەر دروستکراوەکانیدا ﴿، **اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (التوبة - ٣١)** جولەكە و گاوردەكان زانا و خوا پەرستەکانیان کردبوو بە خوا و عیسای کوری مەریەمیشیان کردبوو بە خوا، لەکاتیکیدا فەرمانیان پێ نەکرابوو تەنھا بەوه نەبیت که یەك خوا بپەرستن، هیچ پەرستراویکی بە حەق نییه شایەنى پەرستن بېت جگە لەو، پاکی و بی عەییی بو خوا لەو هاوێلانەى بۆی دانەنین ﴿.

واجبە لەسەر موسوئمان که هەرشتیک تاییه تە بە خواوه هاوێلى بو دانەنیت تیايدا و بە تەنیا رایبگریت، وهك:

۱. ناوه تاييه ته کانی خوا: الله، الرحمن، الرحيم.
 ۲. سيفه ته تاييه ته کانی خوا: دوستکەری هەموو شتێک له بنه‌رته‌وه، رزق و رۆزیدەر له بنه‌رته‌وه، خاوه‌نی هەموو شته‌کان له بنه‌رته‌وه، به‌رپوه‌به‌ری هەموو گەردوون و ورده‌کارییه‌کانی، زانی‌نی غەیب و هەموو ورده‌کارییه‌کان، ده‌سه‌لات و توانای ر‌ه‌ها، ژینی‌ه‌رو م‌رینه‌ری ر‌ه‌ها، دارپ‌ژهری حوکم و شه‌رع.
 ۳. ته‌رخانکردنی عیباده‌ته‌کان: پارانه‌وه و نزا و دوعا، سویند خواردن، نه‌زر، قوربانی، نوێژ، ر‌ۆژوو، پشت‌به‌ستنی ر‌ه‌ها، سوجه‌بردن.
- جا جگه له خوا که‌س خاوه‌نی نه‌و سيفه‌تانه‌ ن‌بییه و که‌س عیباده‌تی بو‌ ناک‌ریت و شه‌ریعه‌تی ج‌یبه‌ج‌ی ناک‌ریت.

پیچه‌وانه‌ی یه‌کخوا په‌رستی یان هاوه‌لدانانه یان بی باوه‌پیه

دوای نه‌وه‌ی راستی و حقیقه‌تی ته‌وحیدمان زانی نیسته ئاسانه پیچه‌وانه‌که‌ی بزانی. وه پیچه‌وانه‌ی ته‌وحید بی باوه‌پیه (کفر) گهر ته‌نھا به‌شی یه‌که‌می ته‌وحید وهرگیریت (ره‌تکرده‌وه)، چونکه نه‌وکات ته‌نھا نه‌وتریت: "هیچ خواجه‌کی حقه بوونی نییه"، وه نه‌مه‌ش به‌م شیوه‌یه کوفره و هرکه‌س بیلیت کافره و نه دین نه‌چیتته دهره‌وه.

وه سه بو هاوه‌لدانان (شیرک) نه‌کیشیت گهر ته‌نھا به‌شی دووه‌می ته‌وحید وهرگیرین (سه‌ماندن)، چونکه گهر بوونی خوای گه‌وره سه‌ما و بوونی هاوه‌لد ره‌تنه‌کرایه‌وه و وترا: "خوای حقه الله یه"، نه‌مه ری ناگریت نه سه‌ماندن خوای به‌تال له‌گه‌ل خوای حقه، که نه‌مه‌ش شیرکه و نه‌وه‌ی هاوه‌لد بو خوا دابنیت له دین نه‌چیتته دهره‌وه. هه‌ربویه بو چه‌سپاندنی ته‌وحید نه‌بیته هه‌ردوو برکه‌که پیکه‌وه به‌ینریت.

وه وینه و جوهره‌کانی کوفر زۆرن، له‌وانه:

۱. ره‌تکرده‌وه‌ی ناو و سیفه‌ته‌کانی خوا.
۲. ره‌تکرده‌وه‌ی زانستی خوا به‌هه‌موو شته‌کان.
۳. ره‌تکرده‌وه‌ی دروستکه‌ریی خوا بو شته‌کان له‌نه‌بوونه‌وه.
۴. ره‌تکرده‌وه‌ی خاوه‌نداریتی خوا بو دروستکراوه‌کان.
۵. ره‌تکرده‌وه‌ی توانای خوا بو به‌ریوه‌بردنی گه‌ردوون و هه‌موو دروستکراوه‌کان.
۶. ره‌تکرده‌وه‌ی په‌رستنی خوا.
۷. ره‌تکرده‌وه‌ی کارکردن به‌شهریعه‌تی خوا.

۸. ږهټکردنه وهی یه کیځ یان زیاتر له ږوکنه کانی نیمان به گشتی یان خالیکی گشتی و ږوونی.

وه وینه و جوړه کانی شیرک زورن، له وانه :

۱. سه لماندنې هاوېل بو خوا له دروستکردنې دروستکراوه کان و خاوه نډاریتی و به ږیوه بردنیان.

۲. سه لماندنې هاوېل بو خوا له ناو و سیفه ته کانیدا.

۳. سه لماندنې هاوېل بو خوا له په رستن و هاوارکردنیدا.

۴. سه لماندنې هاوېل بو خوا له دانان و جیبه جیځکردنې ږیاز و شه ریه تیدا.

وه نه و شتانه ی که نه کریڼ به هاوېلی خوا نمونه یان زوره، وه هه موویان له وده لیک نه چن که دروستکراوی خوان، بو نمونه :

۱. فریشته کان. ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ (۴۰) قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ (۴۱) (سبأ) وه له ږوژی قیامت خوی گه وړه هه موو خه لکی کو نه کاته وه، پاشان به فریشته کان نه لیت: ئایا نه مانه بوون که ئیوه یان نه په رست (۴۰) مه لایکه ته کان نه لین: پاکی و بی عه یی بو تو ئیمه داوامان نه کردوه بمانپه رستن، هه رتو دوست و په رستراوی ئیمه یت، به لکو نه وان زوربه یان شه یتانیان نه په رست، وه زوربه یان باوه ږیان به شه یتان هه بوو (۴۱) .

۲. پیغه مبه ران و پیاوچا کان. ﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

(المائدة - ۱۱۶) خَوای گه وره به عیسیای کوری مه ریه م نه فه رمویت: ئایا تو به خه لکیت وتوو من و دایکم بکه ن به دوو خوا و بمان په رستن، عیسا نه فه رمویت: پاکی و بی عه ییی بو تو شتیک که مافی من نه بیئت بوم نییه وابلیم، گه روتبیتم خوت زانیاریت پی هه یه، تو نه زانی له نه فسی مندا چی هه یه وه من نازانم چی له نه فسی تو دا هه یه، هه ر تو زانی هه موو نه یینییه کانیت.

۳. جنوکه کان. ﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ (۶۰) وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۶۱) (یس) نه ی ئاده میزاد ئایا به لیتم لی وهرنه گرتن که نیوه عیباده تی شه یتان نه که ن له به رنه وه ی دوژمنیکی ناشکرای نیوه یه (۶۰) وه به ته نها عیباده تی من بکه ن ئانه مه ریگای راستی منه (۶۱)، ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ﴾ (الانعام - ۱۰۰) له ناو مروقد ا که سانیك هه ن که جنیان کردوو به شه ریک بو خوی گه وره له کاتی کدا نه زانن که خوا نه وانی دروست کردوو، وه کور و کچیان بو خوا بریار نه دا و درویان بو هه نه به ست بی نه وه ی زانیارییان هه بیئت، پاکی و بی عه ییی بو خوا له و هاوه لانه ی بو ی دانه نیین.

۴. بی گیانه کان له دار و به رد. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ﴾ (۵۱) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ (۵۲) قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ (۵۳) قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (۵۴) (الأنبياء) وه به دئنیایی له پیشترا ریی راستمان به ئیبراهیم به خشی وه نه مانزانی که شایه نی نه وه یه (۵۱) کاتیك که ئیبراهیم به نازهری باوکی و قه ومه که ی وت: نه م بتانه چین که نیوه به دیاریانه وه دانیشتون (۵۲) نه وان وتیان: باوک و باپیری خومان بینیه به دیاریانه وه عیباده تیان کردوو (۵۳) ئیبراهیم فه رمووی: به دئنیایی نیوه و باوک و

با پیرانتان له گومراییه کی زور ناشکرادا بوون (۵۴) ﴿ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴾ (۹۵) وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (۹۶) (الصافات) ئیبراهیم پیی وتن: ئایا ئیوه عیبادهت بو هه ندیک بت نه کهن که خوتان دایه تاشن (۹۵) له کاتیکدا خوای گه وره ئیوه و کرده وه کانیشی دروستکردوون (۹۶) ﴿

۵. عه قل و ئاره زوو و را و بوچوون. ﴿ أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴾ (الفرقان - ۴۳) ئایا نابینی که سانی که هه وا و ئاره زووی خویان کردووه به خوا و ئه پیه رستن، ئایا تو نه توانیت نه وانه بپاریزی یان به زور ئیمان بخه یته دئیانه وه ﴿ وَإِنْ كَثِيرًا لِّيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴾ (الأنعام - ۱۱۹) وه به دئیایی زوری که له کافران به هه وا و ئاره زووی خویان خه لکی گومرا نه کهن، وه به دئیایی خوای گه وره زاناتره به وانه ی سنوری خوا نه به زینن ﴿

مەرجى قىبۇلېۋونى عىبادەتەكان دىئۆزى و شوئىنكەوتنە

ھەر عىبادەتتىك بۇئەۋەى لای خوا سىجائە وتعالى قبول بىت و ئە قىامەت مروۇق پاداشتى
لەسەر وەرېگىت پېۋىستە دوو مەرجى تىابىت:

۱. دىئۆزى: واتە عىبادەتەكە مەبەست لە ئە نجامدانى تەنھا رەزامەندى خوا بىت، ئەك
رەزامەندى دروستكراۋەكان لە پېغەمبەران يان پياوچاكان يان فرىشتە يان غەيرى
ئەوان. ﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۶۲) لَا شَرِيكَ لَهُ
وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (۱۶۳)﴾ (الأنعام) ئەى موحەممەد پىيان بلى: نوئىزكردن
و حەيوان سەرېرىن و ژيان و مردنم بۆ الله يەكە پەرۋەردگارى ھەموو جىھانە (۱۶۲)
لەم شتانە خۋاى گەۋرە شەرىكى نىيە، ۋە بەمە من فەرمانم پىكراۋە لەلايەن خۋاى
گەۋرەۋە، ۋە من يەكەم موسولمانم لە ئوممەتەكەى خۇم (۱۶۳).

۲. شوئىنكەوتن: واتە عىبادەتەكە بەۋ شىۋەيە بىكرىت كە پېغەمبەرى خوا كىردوۋىيەتى،
بى زیاد و كەم. ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (الأحزاب - ۲۱) بە دىنيايى پېغەمبەرى خوا بۆ ئىۋە پىشەۋا و
مامۇستاي چاكە بۆ كەسىك كە ئومىدى خوا و رۆژى دوايى و پاداشتى خۋاى گەۋرەى
ھەبىت، ۋە زىكرى خۋاى گەۋرەى زۆر كىردىت.

ۋە ھەر وتە و كىردارىك يەككىك يان ھەردوۋ مەرجەكەى تىا نەبىت ئەۋا مروۇق پاداشت
ۋەرنەگىت لەسەرى.

زیاده‌ره‌وی ناکریت له دیندا به‌لکو وه‌کو خوی جیبه‌جی نه‌کریت

ئاینی ئیسلام ته‌واوه و پیویستی به‌ زیاده‌ره‌وی نییه. وه زیاده‌ره‌وی بریتییه له سنوره‌زانانی فه‌رمانه‌کانی خوا و پیغه‌مبه‌ر، چ به‌ توندکردن و داهینانکردن له دیندا، وه چ به‌ که‌مته‌رخه‌می و شلکردنی بیروباوه‌ر و کرده‌وه‌کان و لابرانیان.

بۆ‌نموونه توند‌ره‌وی کردن له‌وه‌ی که‌ : موسوئمانی نوی پیویسته هه‌موو حوکه‌ه‌کان پیکه‌وه‌ فیربیت و جیبه‌جیان بکات، له‌کاتی‌کدا که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا به‌ هه‌نگاو ئاینی فیری هاوه‌له‌کانی کرد. یان نمونه‌ی شلکردن له‌وه‌دا که‌ : ئاساییه له‌گه‌ل ئیسلامدا دین و ریپازی تریش وه‌ربگیریت و کاری پی‌ بکریت، له‌کاتی‌کدا که‌ خوی گه‌وره‌ ره‌تیکردوته‌وه‌ جگه‌ له‌ ئیسلام وه‌ربگیریت.

وه زیاده‌ره‌وی به‌ هه‌ردوو باره‌که‌یدا هه‌رامه و رینمایی و فه‌رمایشته‌کان وه‌ک خویان نه‌بیت جیبه‌جی بکرین. ﴿وَتَفْتَرِیْ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَّسَبْعِیْنَ مِلَّةً کُلُّهُمۡ فِی النَّارِ اِلَّا مِلَّةً وَّاحِدَةً. قَالُوا وَمَنْ هِیَ یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ؟ قَالَ: مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِی (سنن الترمذی - ۲۶۴۱) وه ئومه‌ته‌که‌م به‌سه‌ر هه‌فتا و سی‌به‌ش دابه‌ش نه‌بن، هه‌موویان نه‌چنه‌ ئاگه‌وه‌ جگه‌ له‌ یه‌کیکیان. پرسییان نه‌و یه‌که‌ کامه‌یه‌؟ فه‌رموی: نه‌وه‌ی من و هاوه‌له‌کانمی له‌سه‌رم ﴿، ﴿اِنَّهَا النَّاسُ اِیَّاكُمْ وَالْغُلُوْ فِی الدِّیْنِ، فَاِنَّمَا اَهْلَکَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ الْغُلُوْ فِی الدِّیْنِ (سنن ابن‌ماجه - ۳۰۲۹) نه‌ی خه‌لکینه‌ نه‌که‌ن زیاده‌ره‌وی بکه‌ن له‌ دیندا، چونکه‌ زیاده‌ره‌وی له‌ دین نه‌وانه‌ی پیش ئیوه‌ی فه‌وتان ﴿، ﴿مَنْ اَحَدَثَ فِیْ اَمْرِنا مَا لَیْسَ فِیْهِ فَهُوَ رَدٌّ (صحیح البخاری - ۲۶۹۷) هه‌رکه‌س شتی‌ک له‌م دینه‌ماندا دابه‌ینی‌ت که‌ تیای نییه‌ نه‌وا ره‌ت نه‌کریته‌وه‌ ﴿.

هیچ شتیك ھۆكار نییه مه گەر به لگه ی شهرعی یان كه ونی له سه ربیت

خوای گه وره شتانیکی کردوو به ھۆكار (سه به ب) و کاریگه ربیان هه یه ، وه نه م ھۆكارانه بو
سه مانندیان له دوو ریگه وه نه سه لمین :

۱. شهرع: دهقی قورئان و سونهت سه ماندنیتی كه ھۆكاره. بۆنموونه : تهوبه كردن
ھۆكاره بو لیخو شبوون له تاوان ، باوه ره یان ھۆكار ی چوونه به هه شته ، كوفر و بی
باوه ری ھۆكار ی سزای جه هه ننه مه ، قورئان خویندنه وه ھۆكار ی ده سته وتنی چاكه یه ،
روقیه ی شهرعی ھۆی شیفای سیحر و چاوه .

۲. تاقیكردنه وه ی كه ونی (تجربه ، زانست) : به تاقیكردنه وه و دووباره كردنه وه سه لمابیت
له لایه ن كه سانی راستگو و جی متمانه وه. بۆنموونه : فلان دهرمان ھۆكار ی چاره سه ری
فلان نه خوشییه ، تیکه لكردی كومه لیک ماده ی كیمیای دیاریكراو ھۆكار ی
دروستبوونی ماده یه کی دیاریكراوه ، رۆشتن به فلان ریگه ھۆكار ی گه شته به فلان
جیگه ، گه رمی ھۆكار ی سوتانه ، وه ستانی دل ھۆكار ی مردنه ، پیاكیشانی به رد
ھۆكار ی شكانی شوشه یه .

وه ھۆكاره كان کاریگه ربیان هه یه له سه ربوداوه كان به لام نه وه ی وایكردوو کاریگه رب بن خوای
گه وره یه نه ك خودی شته كان ، واته گه ر خوای گه وره ویستی له سه رب نه بیت نه و ھۆكاره نه نجام
نادات به ده سته وه ، وه خودی ھۆكاره كان هیچ توانایه کیان نییه . ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ
بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَرَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ (البقرة - ۱۰۲)﴾ وه نه وه ی كه له
سیحر فیری نه بوون نه وه بوو كه جیاوازییان نه خسته نیوان ژن و پیاوه وه ، وه نه وان
نه یانه توانی زیان به هیچ كه سیك بگه یه نن به بی ئیزنی خوای گه وره ﴿، وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ

أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّوجَلًّا (آل عمران - ١٤٥) وه هیج که سیکیش نییه که بمریت نیلا به نیزن و قهزا و قهدهری خوا نه بییت که نوسراوه و کاته که دیاریکراوه و پیش و دوا ناکه وییت ﴿، **وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ (الرعد - ٣٨)** وه هیج پیغه مبه ریکیش ناتوانییت موعجیزه یه که له خویره وه بیینییت که کافران داوای لی بکه ن نیلا به نیزنی خوا نه بییت، هه موو بریاریکی خوای گه وره کاتیکی دیاریکراوی خوای هه یه ﴿، **إِنَّمَا النُّجُوى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (المجادلة - ١٠)** نه و چیه چیه ی که به تاوان و سه ریچی کردن و دژایه تی کردنه ته نها له لایه ن شه ی تانه وه یه بو نه وه ی خه فته بدات به باوه داران، به لام به نیزنی خوای گه وره هیج زیانیکیان پی ناکه یه نییت، وه با باوه داران ته نها پشت به خوا ببه ستن ﴿، **مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (التغابن - ١١)** هیج به لا و موسیبه تیک رونات نیلا به نیزن و قهزا و قهدهری خوای گه وره یه، وه هه رکه سیک نیمان به نییتی به خوای گه وره و بزانی نه مه ی توشی بووه له لایه ن خوای گه وره وه یه نه و خوای گه وره هیدایه تی دلی نه دات، وه خوای گه وره زور زانایه به هه موو شتیك ﴿، **وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (التكوير - ٢٩)** وه نیوه هیج ویست و مه شیئه تیکتان نییه مه گهر خوای گه وره ویستی له سه رییتی ﴿، **لَا عَذْوَى (صحيح البخاری - ٥٧٧٦)** توانای گواستنه وه ی نه خوشی له خودی نه خوشییه که وه نییه (نه خوشییه که خوی توانای نییه) ﴿.

وه هه رکه س شتیك به هوکار بزانییت به بی نه وه ی نه و شته به لگه ی هوکاریتی (سببیه) سی هه بییت که وتوته شیرکی بچوکه وه، وه گهر و بزانییت خودی شته که توانای هه یه بی ده سه لاتی خوا نه و که وتوته شیرکی گه وره وه.

بەشووم زانىنى شتەكان درۆ و شيركە

بەشووم زانين ئەوويە كە وابزانيت شتيك (بينراو، بيستراو، زانراو) زەرەر و زيانى پيويە و ئەتوانيت بە تواناي خوي زەرەر بگەيەنيت، يان هوکاریکە بوگەشتنى زەرەر، ئەکاتیکدا هيچ بەلگەيەکی شەرى يان زانستى (قەدەريى) لەسەر زەرەرگەياندننى ئەو شتە نييه.

و بەشووم زانىنى هەر شتيك درۆيە و هيچ شتيك شووم نييه، و هەرکەسيك شتيك بە شووم بزانيكەوتۆتە شيركەو. ﴿لَا عَدْوَى وَلَا طَيْرَةٌ﴾ (صحيح البخارى - ۵۷۷۶) نەخوشي خوي تواناي گواستنەووي خوي نييه، و هەر شتيك شووم نييه.

نموونهى ئەو شتانهى خەلك بەشووميان ئەزانن يان وا ئەزانن زەرەر ئەگەيەنن، و بەلگەيان لەسەر نييه:

۱. قەلە رەش.
۲. کونە پە پوو.
۳. مەقەست بە کراووي.
۴. لەبەرکردنى جلی رەش.
۵. وتنى قسەيەکی دياریکراو.
۶. هاتنى کەسيکی دياریکراو.
۷. رۆژ و سەعاتيکی دياریکراو.
۸. جييهکی دياریکراو.

سەربەرزقى شتەكان درۆ و شىركە

سەربەرزق دانان ئەوھىيە كە وابزانىت شتىك (بىنراو، بىستراو، زانراو) سود و قازانچ و بەرەكەت و رزقى پىۋەھىيە و ئەتوانىت سودى پى بگەھىنىت، يان ھۆكارىكە بۆگەشتى سود، ئەكاتىكدا ھىچ بەلگەھىكى شەرىى يان زانستى لەسەر سود گەھىاندنى ئەو شتە نىيە.

وھ سەربەرزق زانىنى ھەر شتىك درۆيە و ھىچ شتىك سەربەرزق نىيە، وھ ھەرگەسىك شتىك بە سەربەرزق بزانىت كەوتۆتە شىركەوھ.

نەمۇنەھى ئەو شتانەھى خەلك بە ھىنەرى رزق يان بە دوورخەرەوھى شەرى ئەزانن و بەلگەھىان لەسەر نىيە :

۱. ھەئواسىنى نالى ئەسپ يان كەر.
۲. بەرد و چەو و پەرۆ و دارى سەر قەبر (موفەرك).
۳. دار و تەختە و پەرۆى سېراو بە قەبردا.
۴. سورانەوھ بە دورى قەبردا (تەواف).
۵. ھەئواسىنى نوشتە.
۶. ھەئواسىنى ئايەتى قورئان و دانانى قورئان لە سەيارە و مال.
۷. گۆيگرتن لە قورئان لە مۇبایل و تەلەفزیون و ئامپىرەكان.
۸. ھەئواسىنى چاۋەزار.
۹. ھەئواسىنى تەسبىح.
۱۰. ھەئواسىنى پەرۆ بە دار و درەختدا.
۱۱. بۈۈكەبەبارانى (داۋاگردنى باران لە تەختە و پەرۆ بە ئاۋگردن پىيادا).

دهستگرتنه وه و قاوه گرتنه وه درؤ و کوفرن

خه لکانیک بانگه شهی نه وه نه کهن که گوايه له سه ره پی دهست یان له سه ره ناوچه وان داهاتوو نوسراوه، یان به هوئی قاوه وه نه توانریت داهاتووی که سیك یان شه نس و به ختی بزانییت و نه زانییت که ی نه مریت و له گه ل کی هاوسه رگری نه کات و چه ند مندالی نه بییت و هتد. نه م بانگه شانه هه مووی درؤ و بی بنه مان، وه کوفرن و پیچه وانیه دهقی قورئانن، وه نابییت موسوئمان باوه ر به و درؤیانه بکات و، هه رکه س باوه ری پییان بییت یان نه نجامیام بدات موشریکه و نه بییت ته و به بکات و شایه تمان بهینیته وه. ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾ (النمل - ۶۵) نه ی موچه مهه د پییان بلی: هیج که سیك نییه له ئاسمانه کان و زه ویدا غه یب و نهینی بزانی جگه له زاتی الله، وه نه وانیه که نیوه نه ئین نه مانه غه یب نه زانن نه وان خویشیان نازانن که ی خوی گه و ره له ناو قه بره کان دهریان نه کات و زیندوو یان نه کاته وه، ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (الأعراف - ۱۸۸) نه ی موچه مهه د بلی: من بو نه فسی خوم هیج سود و زیانیکم نییه مه گه ر خوی گه و ره خوی ویستی لی بی هه ندی شتم پی بلی، وه نه گه ر من نهینی غه ییم بزانیایه نه وایشی خیر و چاکه م بو خوم زور نه کرد له به رژه وه ندی دونیا وه هه رگیز توشی خراپه نه نه بووم، ئیشی من ته نها ئاگادار کردنه وه و ترساندن و موژده دانه به که سانیك که ئیمانیان هه بییت ﴿﴾.

وه هه رکه س ته نانه ت به بیانووی خوشی و پیکه نین نه و کاره بکات یان بو ی بکرییت موشریکه و تا چل رۆژ نویری لی وه رناگرییت، وه نه شبییت نویره کانی بکات. ﴿مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ﴾ (سنن أبي داود - ۳۹۰۴) هه رکه سیك بجیته لای فالچییه ک

و باوەر بهیڤیت بهو قسانه‌ی که نه‌یکات نه‌وا کافر بووه به‌وه‌ی که بو موحه مه‌د دابه‌زیوه ، ﴿مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾ (صحيح مسلم - ۲۲۳۰) هه‌رکه‌س بجیته لای فالچییه‌ک و پرسیارى شتیکی لی بکات چل شه‌و نویژی قه‌بول نابیت .

زانینی داهاتوو و به‌خت به‌هوی بورج و نه‌ستییه‌ درویه و کوفره

که‌سانیک بانگه‌شه‌ی نه‌وه نه‌که‌ن که گوايه نه‌ستییه‌کان نه‌توانن کاریگه‌ری نه‌سه‌ر ژیان و داهاتوو خه‌لکی بکه‌ن، وه بو هه‌ر مانگیکی سال ناویکیان داناوه و پیمان نه‌لین بورجه‌کان، وه هه‌ر مانگه و به‌شتیک ناماژه پی نه‌ده‌ن (کاوپ، قرژال، گا، سه‌تل، هتد)، وه مانگانه به‌پی جوته‌ی نه‌ستییه‌کان به‌خت و شه‌نسی خه‌لک بلاونه‌که‌نه‌وه، وه هه‌والی خوش و ناخوش به‌بی بنه‌مايه‌کی شه‌ری و زانستی به‌خه‌لک نه‌ده‌ن. نه‌م کاره نه‌خویدا کوفره چونکه بانگه‌شه‌ی زانینی غه‌یبه و دانانی هاوه‌له بو خوا نه به‌ریوه‌بردنی گه‌ردوون و مروف، وه هه‌رکه‌س باوه‌ری پی هه‌بیت کافره و پیویسته توبه بکات و شایه تمان بهیڤیتته‌وه، نه‌به‌ر نه‌وه به‌لگانه‌ی پیشو که نه به‌خت خویندنه‌وه باسمانکرد. ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ (الأنعام - ۹۷) وه خوی گه‌وره نه‌وه خوايه‌یه که نه‌ستییه‌کانیشی بو نیوه دروستکردوو تا ریگای خوتانی پی بدوزنه‌وه نه تاریکییه‌کانی شه‌ودا، وه نایه‌ته‌کانی خومان روونکردوته‌وه و دریزه‌مان پیداوه بو که‌سانیک که بزائن و زانیارییان هه‌بی ، ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ (يونس - ۳) به‌دنیایی په‌روه‌دگاری نیوه نه‌وه الله یه‌یه که ناسمانه‌کان و زه‌وی

دروستکرد له شەش رۆژدا پاشان بهرزبوتەوه بۆ سەر عەرشی پیرۆزی خۆی، تەنها خواى گەوره کاروبارى ئاسمانه‌كان و زهوى و بوونه‌وه‌ر هه‌ئێه‌ سوپىنى، هه‌يچ تەكەركارىك نىيە له‌ لاى خواى گەوره‌ ئيلا له‌ دواى رىگه‌ پي‌دانى خۆى نه‌بى، ئەم الله په‌روەردگارى ئىوه‌يه به‌ته‌نيا بىپه‌رستن ئايا بۆ بىرناكه‌نه‌وه‌.

وه‌ هه‌ركه‌س ته‌نانه‌ت به‌ بىانوى خوشى و پىكه‌نين ئەو كارە بكات يان بوى بكريت موشريكه‌ و تا چل رۆژ نويزى لى وه‌رناگيريت، وه‌ ئەشبيت نويزه‌كانى بكات. ﴿مَنْ أَتَى عَرَفَاً فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً﴾ (صحيح مسلم - ۲۲۳۰) هه‌ركه‌س بچيته‌ لاى فالچييه‌ك و پرسىارى شتيكى لى بكات چل شه‌و نويزى قه‌بول نابيت.

خوای گه وره شیفای نه خستۆته شتیکه وه که هه رامی کردبیّت

خوای گه وره بو چاره سه ری نه خووشی و ناره هه تییه کانی که توشمان نه بیّت دهرمانی داناوه، وه نه و دهرمان و چاره سه رانه هیچیان شتیك نین که خوای گه وره هه رامی کردبیّت. وه هه رشتیك خوای گه وره هه رامی کردبیّت شیفا و دهرمان نییه و هه رامه به کار بهینریت. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَكُمْ فِيمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ (السَّلْسَلَةُ الصَّحِيحَةُ - ٤ / ١٧٥) خوای گه وره شیفا و چاره تانی نه خستۆته شتیکه وه که نه سه رتانی هه رام کردبیّت﴾.

نموونه ی نه و شته هه رامانه ی که سانیك وهك دهرمان به کاری دینن:

١. سیحر کردن.
٢. چوون بو لای ساحیر و فالچی.
٣. هاواری غهیری خوا.
٤. شیرك.
٥. کوفر.
٦. عارهق (مه ی).
٧. گوشتی سهگ و به راز و مرداره وه بوو.
٨. زینا.
٩. سفوری و خوړوو تکر دنه وه.

خه‌وبینین راسته

خه‌و له‌پرووی راستی و به‌تالییه‌وه دوو به‌شه :

۱. خه‌وی راست: که‌سه‌که روداویکی به‌سهردیت له خه‌ویدا که نه‌شی پیدانی هه‌وال بیت پیی یان تاقیکردنه‌وهی بیت یان وهك خوی له واقیعدا رووبدات، ئه‌م جوړه له‌لایه‌ن خواوه‌یه، وه ئه‌توانریت لیکبدریته‌وه. ﴿الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ﴾ (صحيح البخاري - ۶۹۸۹) خه‌وی راست به‌شیکه له چل و شەش به‌شی پیغه‌مبه‌ریتی ﴿﴾.

۲. خه‌وی به‌تال: روداوی خه‌وه‌که به‌هوی بیرکردنه‌وهی زوری که‌سه‌که‌وه‌یه یان له شه‌یتانه‌وه‌یه، وه هیج هه‌وال و تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی تیا نییه، وه لیکدانه‌وهی بو ناکریت.

وه خه‌وبینین بناغه‌ی هه‌یه له شه‌رعدا، وه نابیت موسوئمان زیاده‌په‌وی بکات له بابته‌ی خه‌ودا و، هه‌رخه‌ویک ببینیت بیکات به بابته و باس، وه گهر خه‌وه‌که ناخوش و نارەحەت بوو نایگیریتته‌وه و گوئی ناداتی، وه گهر خه‌وه‌که خوش بوو ئه‌وا بو‌که‌سه نزیکه‌کانی ئه‌گیریتته‌وه.

وه لیکدانه‌وهی خه‌و بوونی هه‌یه و که‌سی شاره‌زا به قورئان و سوننه‌ت ئه‌توانیت خه‌وه راسته‌کان لیکبداته‌وه. ﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْنَأُ بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ (يوسف - ۳۶) دوو گه‌نج له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ر یوسف علیه السلام خرا‌نه سجنه‌وه (زانیان که یوسف له لیکدانه‌وهی خه‌و ئه‌زانیت) یه‌کیکیان وتی: من له خه‌ودا بینیم تری ئه‌گوشم و مه‌ی

لئ دږوستنه كه م بؤ پاشا، وه نه وهى تريان وتى؛ من له خه ودا بينيم كه نانم له سهر سهرم
 هه لگرتووه و بانندهش ديت له و نانه نه خوات، تو ليكدانه وهى نه م خه و نانه مان بؤ بكه، ئيمه
 وانه بينين كه تو له چاكه كارانى.

چاوپيى راسته

خه لكى تيايانه دئى پاكه بهرامبه ر خه لك، وه نه فس و سامانيان به نيعمه تى خوا نه بينيت
 به سهر يانه وه و، له كاتى بينينى كه سيكى روخسار جوان يان زيرك يان دهوله مهنه د يان
 خاوه ن كار و كه سابه ت، يان مولكيكى جوان و بهر كه تدار نه ليت؛ ما شاء الله لا قوّة الا بالله
 (ما شانه لا لا قووته ئيلا بيلا). وه خه لكى له هه مان كات تيايانه دئى پيسه بهرامبه ر
 خه لك، هه ز ناكات كه س هه بوو بيت يان له شساغ بيت يان خاوه ن كه سابه ت بيت يان خاوه ن
 مولك و خيزان و منال بيت، به لكو هه ز نه كات كه س خاوه نى هيچ نه بيت له وانه، وه دايمه به
 چاوى هه سادته سه يري خه لك نه كات، جا كه به و دله وه له خه لك يان مولكى خه لك
 نه روانيت و نه و قسه يه ناكات كه دپاكه كه نه يكات، نه و نه بيته هوى زهره ر و زيان گه ياندن
 به خه لك، هه ر له نه خوشى و فه وتانى مولك به لكو تا كوشتنى خه لكى نه روات. ﴿الْعَيْنُ حَقُّ﴾
 (صحيح البخاري - ٥٧٤٠) زيانى چاو هه قه و راسته.

وه بؤ خو پاراستن له چاوى پيس پيوسته بهر به ست و قه لغانه شه رعييه كان بكه ينه بهرى
 خومان و كه سوكار و مولكه كانمان، به م شيوه يه:

١. پشتبه ستن ته نها به خواى گه و ره و راده ست كردنى نه فس و مال و خيزان پيى.

۲. خويندنی نایه تی کورسی دواى نویره فه رزه كان. ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (البقرة - ۲۵۵).

۳. خويندنی سوره تی (نیخلاص و فه لهق و ناس) سی جار له سپیده و مه غریب. ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)﴾ (الإخلاص)، ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ (۱) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (۲) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ (۳) وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (۴) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ (۵)﴾ (الفلق)، ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (۱) مَلِكِ النَّاسِ (۲) إِلَهِ النَّاسِ (۳) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ (۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ (۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ (۶)﴾ (الناس).

۴. خويندنی دوو نایه تی کوتایى سوره تی به قهره له مه غریب. ﴿أَمَّا الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا تَفِرُّ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (۲۸۵) لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفُ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (۲۸۶)﴾ (البقرة).

۵. په ناگرتن به خوا له هه موو خرا په يه ك، به شهو وړوژ وه له كاتى چون بو هه رجيبه ك له مال و بازار و جيبى نيش و سه فهر: اعود بكلمات الله التامات من شر ما خلق.

۶. ده ستيپي كړدنى رږوژ و شهو به ناوى خوا و وتنه وهى سى جار: بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شيء في الأرض ولا في السماء، وهو السميع العليم.

وہ ھەرکەس ھەستیکرد کە چاوی کەسیک نەخۆشی خستووہ و زیانی پیگەیانددووہ پیویستە بە
رێگەى شەرى چاوەکە لەسەر خۆى لا ببات، بەم شیوەیە :

۱. سى جاريان زياتر بە تەك (ويتەر) بليت: اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّاسِ اذهبِ البَاسَ، واشفِ اَنْتَ
الشافى، لا شفاءَ اِلا شِفاؤُكَ، شِفاءٌ لا يُغادرُ سَقَمًا.

۲. سى جاريان زياتر بە ويتەر موسولمانىك ئەم زىكرەى لەسەر بخوينيت: بِاسْمِ اللّٰهِ
أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ اللّٰهُ يَشْفِيكَ، بِاسْمِ اللّٰهِ
أَرْقِيكَ.

۳. ئەو کەسەى کە چاوی پيسە و گومان ئەکریت یان دنیان کە ھۆکارە بۆ نەخۆشکەوتنى
کەسیک، دەستنویژ ئەگریت ئە تەشتیکدا و ناوی دەستنویژەکە ئەکریت بە سەرى ئەو
کەسەى کە چاوی لیبیداوہ. ﴿الْعَيْنُ حَقٌّ وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدَرِ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ وَإِذَا
اسْتَغْسَلْتُمْ فَاغْسِلُوا (صحيح مسلم - ۲۱۸۸) زەرەرى چاوی راستە، وە ئەگەر شتیك پيش
قەدەر بکەوتایە چاوی پيشی ئەکەوت، وە ئەگەر داواى خوشنتنان لیکرا بۆ چاوی خوتان
بشۆن﴾.

سیحر راسته

خه لکانیک به ناوی شیخ و پیاوچاکه وه به یارمه تی جنوکه کان زیان به خه لکی نه گه یه نن، بهم جوړه که سانه نه وتریت ساحیر، وه به زیان گه یاندنه که یان نه وتریت سیحر. ﴿وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ (البقرة - ۱۰۲) وه نهوان شوینی نهو شتانه که وتن که شه یتانه کان نه یا نخوینده وه له سه رده می سوله یمان، له کاتی که دا که سوله یمان کوفری نه کرد و سیحری نه کرد به لکو شه یتانه کان کافر بوون به هوئی سیحر کردنیانه وه، شه یتانه کان سیحریان فیبری خه لکی کرد وه نه وهی دابه زی بو سهر هه ردوو مه لانی که ت له بابل که ناویان هاروت و ماروت بوو، وه هیج که سیکیان فیبری سیحر و جادوو نه نه کرد هه تا پییان نه وتنا یه که نیمه تاقی کردنه وه دین وه نیوه کوفر مه کهن و خوتان فیبری سیحر مه کهن، وه نه وهی که له سیحر فیبری نه بوون نه وه بوو که جیاوازییان نه خسته نیوان ژن و پیاوه وه، وه نهوان ناتوان زیان به هیج که سیک بگه یه نن به بی نیزنی خوی گه وره، وه فیبری شتیک نه بوون له سیحر و جادوو که زیانی پییان نه گه یاند و هیج سودیکی بویان نه بوو، وه نه شیانزانی هه رکه سیک نهو سیحره فیربیت و بیگوریتته وه به کتابی خوی گه وره له رژی قیامه تدا هیج به شیکی نییه له نه جر و پاداشت و کرده وه کانی به تاله، به راستی نه میش خراپترین شت بوو که بو نه فسی خویان وه ریانگرت گهر بیانزانیاه. ﴿

وه نیشانه کانی ناسینه وهی ساحیر زورن، له وانه :

۱. بەشېك يان ھەموو عىبادەتەكان ناكەن بە حساب چونكە پياوچاكن و لەسەريان نەماو، ئەمەش درۆيە چونكە عىبادەتەكان لەسەر پېغەمبەر ھەر واجب بوو تا وفاتى كرد ئيتەر لەسەر ئەمان چۆن نەماو؟
۲. گەر بچيت بۆلايان ناوى دايكت لى داوا ئەكەن نەوەك باوك، وە ئەلئىن: "بۆيە وا ئەكەين چونكە خەلك ئە قىامەت بە ناوى دايكى بانگ ئەكرىت نەك باوك"، وە ئەمە درۆيە و بى بنەمايە.
۳. بانگەشەي زانىنى غەيب ئەكەن، وە گەر بچيت بۆلاي ئەشى ناوى خۆت پى بلى پيش ئەوہى خۆتى پى بناسيئيت و زانيارى شەخسيت ئەزانيئ، ئەمانەش لەرپى جنۆكەكانەوہ ئەزانيئ.
۴. قاوہگرتنەوہ و دەست خوئندنەوہ و بورج ئەكەن بە بەنگەي زانىنى داھاتووى خەلك.
۵. داواي شاردنەوہى نوشتە ئەكەن ئە خەلك، ئە قەبرسان و كەلاوہ و شوئىنى دوور و چەپ، وە ئەلئىن گەر وانەكەيت ئىشەكە جيبەجى نابيئ.
۶. بۆوہلامدانەوہى پرسىيار و چارەسەرى كيشە داواي پارە و شتى بەنرخ ئەكەن.
۷. داوا ئە ئافرەتان ئەكەن كە خويان رپوت بكەنەوہ بۆيان، يان زينايان ئەگەل بكەن.
۸. فوو ئەكەن بە گریدا و ھاواري ناوى نەناسراو ئەكەن.

وہ جۆرەكانى سىجر زۆرن، ئەوانە:

۱. فووكردن بە گریدا و وتنەوہى چەند دوعا و قسەيەكى بى واتا و ناروون.
۲. نوسىنى ناروون لەسەر كاغەز ئەگەل رەسمى ئەستىرە و چوارگۆشە كە ناوى جنۆكە و ھاواركردنى جنۆكەي تىايە، وە ئەشى رەسمى بىچم و ھەيكەلى يەك يان دوو مرققى

له سهر بیټ که چه ند شوینیکی له شیان (سهر، دهست، قاچ، عه ورت) به خوین یان
میز یان شتی گلاو و پیس دیاریکرا بیټ.

۳. برینی نایه ته کانی قورئان و دهستکاریکردن یان و زیاد کرنی ناو له به یینی نایه ته کان.

وه سیجر به ویستی خوا سبحانه و تعالی نه توانیت زیان بگه یه نیټ، واته سیجر له خویدا
به هیژ نییه و توانای نییه به سهر ویستی خوی گه وردها زال بیټ به لکو گهر خوی گه وره
نه یه ویټ زیان ناگه یه نیټ. ﴿وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ (البقرة - ۱۰۲)﴾ وه نه و
ساحیرانه ناتوانن زیان به هیچ کهس بگه یه نن له خویانه وه نیلا به ئیزنی خوا نه بیټ.

له زیانه کانی سیجر:

۱. نه خوشخستن.

۲. شیتکردن.

۳. کوشتن.

۴. رهشکردنی ژن و میړد له دئی یه کتر و جیاکردنه وه یان.

۵. موسه خه رکردن (پامکردن).

وه حوکی ساحیر له شهر عدا بریتییه له مل په راندن، وه واجبه له سهر دهسه لاتدار که
هه رکهس سیجر بکات بیکوژیت و خه لکی له زهره ری بپاریزیت. وه ساحیر کافره چونکه کهس
نابیت به ساحیر و جنوکه نیشی بو ناکه ن تاوه کو کافر نه بیټ و کوفری قهولی و فیعلی
نه کات. ﴿حَدُّ السَّاحِرِ ضَرْبَةٌ بِالسَّيْفِ (سنن الترمذی - ۱۴۶۰)﴾ سزای ساحیر لیډانه به شم شیر

وه سيجر له ئىسلامدا حەرامە و كوفەرە، چونكە سيجر بریتییه له شەریك دانان بۆ خوا و بى ریزی کردن به قورئان، وه زیانگەیانندنە، وه واجبه سيجرهكان به تال بکړینه وه.

وه چوونه لای ساحیر حەرامە بۆ سيجرکردن له خەلك، وه هەركەس بچیتە لای ساحیر و باوهری پى بهینى کافر ئەبیت، وه گەر باوهری پینه هیئت ئەوا تا چل رۆژ عیبادهتی ئى وەرناگیریت و ئەشبیت عیبادهتەکان هەر بکات. ﴿مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ (سنن أبي داود - ۳۹۰۴) هەركەسیك بچیتە لای فالچییهك و باوهر بهینیت به و قسانەى كه ئەيكات ئەوا كافر بووه به وەى كه بۆ موحەممەد دابه زیوه﴾، ﴿مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً (صحيح مسلم - ۲۲۳۰) هەركەس بچیتە لای فالچییهك و پرسىارى شتیكى ئى بکات چل شه و نویرى قەبول نابیت﴾.

وه خۆپاراستن له سيجر به هەمان شیوهى خۆپاراستنە له چاوی پیس، به خویندنى قورئان و دوعا و زیكرەكان، وه دورکەوتنەوه له و شوینانەى ساحیریان لییه و سەردان نەکردنیانه.

وه چاره سەرى كه سیك كه سيجرى لیكراوه بهم شیوهیهیه :

۱. ئەو زیكرانەى كه بۆ چاره سەرى چاوپیسی باسمانکرد.
۲. گەر پیاو بوو وه شه هوهتی به سترابوو، هەوت گە لای سیدری سهوز ورد ئەكات و له ته شتیكدا ئاوى تیکەل ئەكات هیندەى بۆ غوسلیك، وه ئایهتی كورسى و ئیخلاص و فەلهق و ناسی به سەر ئەخوینیت، پاشان سى جار لیى ئەخواته وه و ئەوى تری ئەكات به خۆیدا. وه ئەتوانریت زیاتر له جارێك ئەمه دووباره بکړیتە وه.
۳. دۆزینه وهى سيجرهكه و به تالکردنە وهى به : کردنە وهى گریکانى، سوتاندنى.

وه چاره سەرى سيجر به سيجریكى تر ناکریت و حەرامە ئەو کاره.

سزا شه‌رعییه‌کان راستن

له ئیسلامدا پاداشت هه‌یه له‌به‌رامبه‌ر چاکه‌کردن ﴿ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴾ (الرحمن - ۶۰) ئایا پاداشتی چاکه چ شتی‌که جگه له چاکه ﴿ ، وه سزا هه‌یه له‌سه‌ر تاوانکردن ﴾ ﴿ لَّهُمْ مِّنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴾ (الأعراف - ۴۱) له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا راخه‌ریان بۆ رانه‌خری له ئاگر له سه‌رووشیانه‌وه دا پۆشه‌ریان بۆ دانه‌نری له ئاگر، وه به‌م شیوازه سزای زالم و سته‌مکاران و موشریکان نه‌دهین ﴿ .

وه سزاکان له‌رووی کاتی جیبه‌جیکردن دوو جوړن:

۱. سزای پیش مردن: بریتییه له سزادانی تاوانبار له به‌رامبه‌ر تاوانه‌که‌یدا له دنیا‌دا له لایه‌ن خوای گه‌وره یان ده‌سه‌لاتدار (خه‌لیفه).

۲. سزای دوا‌ی مردن له‌ناو قه‌بر وه له قیامه‌ت: سزادانی تاوانبار له دوا‌ی مردنی هه‌ر له‌کاتی رۆح کیشانی تا چوونه ناو ئاگری جه‌ه‌ننهم له لایه‌ن خوای گه‌وره‌وه.

نموونه‌ی سزا شه‌رعییه دنیا‌یه‌کان:

۱. توفان و لافاو. ﴿ فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوْحَيْنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخَاطَبُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ (المؤمنون - ۲۷) خوای گه‌وره وه‌حی بۆ نوح نارد علیه السلام که که‌شتییه‌که دروست بکه له‌به‌ر چاوی ئیمه و به وه‌حی فیرت نه‌که‌ین چون دروستی بکه‌یت، وه کاتی‌ک سزای ئیمه هات وه ته‌نوره‌کان ئاویان لی هه‌لقولا، نه‌وه له هه‌موو ئاژهل و بانده‌یه‌ک جووتی‌ک نی‌رو می هه‌لگره بۆ ناو که‌شتییه‌که وه که‌سوکاریش، ته‌نها نه‌و که‌سانه نه‌بی‌ت که پیشتر خوا بریاری داوه

له ناویان بهریت، وه گفتوگوم له گهل مه که و داوام لی مه که نه و که سه زالمانه رزگار بکه م، نه وان نوقمی ناوه که نه بن و له ناو نه چن.

۲. بهردباران. ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سَجِيلٍ مِّنْضُودٍ (هود - ۸۲) کاتیك سزای خوی گه وره یان بۆ هات له خورکه وتندا، نه وانیه بهرز بوون نزممان کردنه وه، وه له سه ریشه وه بهردبارانمان کردن به خشتی سوره وکراوی یه که له دوا ی یه که.

۳. دهست برینی دز. ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاء بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (المائدة - ۳۸) دز چ پیاو بیّت یان ئافرهت نه وه دهستیان بپن، نه وه وه کو سزایه که به هو ی نه و کرده وه خراپه ی خویان له لایه ن خواوه ببه نه پهنه بۆ خه لکی تر، وه خوی گه وره زۆر به عیززهت و کاربه جیه.

۴. کوشتنی هه لگه راوه له ئیسلام. ﴿لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُّسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثِ النَّفْسِ بِالنَّفْسِ وَالتَّيِّبِ الزَّانِي، وَالْمَارِقِ مِنَ الدِّينِ التَّارِكِ الْجَمَاعَةِ (صحيح البخاري - ۶۸۷۸) خوینی موسوئمان هه لال نییه که شایه تمان بهینیّت مه گهر به سی شت، کوشتنی نه فسیک به ناحق وه خیزانداری زیناکه وه ده رچوو له دین و جیهیلله ری کومه لی موسوئمانان.

۵. بهردبارانکردنی زیناکه ری خیزانداری (ژن، پیاو). ﴿الْبَكَرُ بِالْبَكَرِ جَلْدُ مِائَةٍ وَنَفْيُ سَنَةٍ وَالتَّيِّبُ بِالتَّيِّبِ جَلْدُ مِائَةٍ وَالرَّجْمُ (صحيح مسلم - ۱۶۹۰) کچ و کور گهر زینایانکردن هه ددیان سه د جه لده و نه فی نه کرین له ناوچه که بۆ سائیك، وه ژن و پیاو گهر زینایان کرد هه ددیان سه د جه لده و تا مردن بهردباران نه کرین.

۶. جه لده لیدان له زیناکه ری بی خیزان (کچ، کور) و ده رکردنیان له شوینی خویان بۆ سائیك.

۷. جه لده لیږدان له سهر تومه تبارکړدن به زینا بی به لکه. ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (النور - ۴) وه نهو که سانه یشی که نافر هتانی داوینپاک تومه تبار نه کهن به زینا وه چوار شایه تیان نییه (وه پیاویش به هه مان شیوه) نهو هه شتا جه لده و قامچییان لیږدن وه بو هه میشه ییش شایه تی لهو که سانه قه بول ناکړیت وه نهو که سانه له گویرایه لی خوا دهرچوون.

نمونه ی سزا شه رعیه کانی دوا ی مردن:

۱. له روخساردانی کافر له کاتی روح کیشان. ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ (الأنفال - ۵۰) نهی موحه ممد کاتی که بیینی که مه لانیکه ت گيانی کافران نه کیشی وه لهو کاته دا له دهموچاو و دواوه یان نه دهن، وه پییان نه لئین: بچیژن سزایه کی سوتینه ر.

۲. سزادان به ناگر له ناو گوړ. ﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ (غافر - ۴۶) هه موو به یانیان و نیوارانی که فیرعه ون و داروده سته و شوینکه وتوانی به ناگر سزا نه درین له ناو گوړه کانیان، وه کاتیکیش قیامه ت دیت خوی گه وره نه فیرمویت: فیرعه ون و شوینکه وتوانی بخه نه ناو سه ختترین سزاوه که سزای دوزه خه.

۳. سوتاندنی پیستی کافر به ناگر له جه هه نهم. ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ (النساء - ۵۶) به دتئیایی نهو که سانه کی کوفریان به نایه ته کانی نیمه کردووه نه یا نخه یینه ناو ناگری دوزه خه وه، هه رکاتی که پیسته کانیان سوتا

ئەو كات بۇيان ئەگۆرپىن بە پېستى تىرى تازە بۇ ئەوئە سزا بېچىژن، بەدئىيائى خۇاى
گەورە زۆر بە عىززەت و بالادەست و كاربە جىيە ﴿﴾.

فەرمانكردن بە چاكە و رېگرى ئە خراپە واجبە

ئەبىت موسوئلمان خۇاى بە بەرپرسىياري دىنە كەى بزانييت چونكە ئەم شەرىعەتە بۇ ئەو
دابەزىوۋە و دانراوۋە، جا پېويستە بانگەواز و نەسىجەتتى خېرى خەلك بىكات و قسە و كردهوۋى
باشيان فېربىكات بە پېيى توانا وە مژدەى پاداشتى خۇايان پى بدات لەسەرى، وە رېگرى بىكات
لە قسە و كردهوۋى خراپى چواردەورەكەى بە پېيى توانا وە ئاگاداريان بىكاتەوۋە لە سزاي خۇا
لەسەر ئەو قسە و كردهوانە. ﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (آل عمران - ۱۰۴) با لەناو ئىيوۋە ئەى موسوئلمانان كۆمە ئىيك
هەبن كە بانگەوازي خەلكى بىكەن بۇ چاكە، وە فەرمان بىكەن بە چاكە و رېگرى بىكەن لە
خراپە، وە ئەو كەسانە سەرفراز و سەركەوتوون ﴿﴾.

وہ لہ ہہ موو ئەمەدا ئەبىت بە زانست و بە لگەوۋە قسە بىكات نەك بە عەقل و ھەواى خۇاى.

دروستکردنی کومه لهی موسوئلمانان واجبه

واجبه له سهر موسوئلمانان يه كه كومه ل بن، نهك په رته وازه و گوشه گير و دووره ده ستبن. وه نه م كو بوونه وه يه ش ته نها به وه ديته دی كه موسوئلمانان به قورئان و سونه ته وه پابه ند بن، وه به و شيوه يه ش ليی تي بگهن كه پيغه مبهرو هاوه لانی ليی تي گه شتون. ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (١٠٣) وَلَتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٠٤) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (١٠٥) آل عمران﴾ وه ئيوه ههر هه مووتان ده ستبگرن به دينی خواوه، به لام ته فره قه مه كهن و پارچه پارچه و به شبهه ش و په رته وازه مبه بن، وه يادی نه و نيعمه تانه ی خوا بکه نه وه کاتيک که ئيوه دوژمنی يه ک بوون وه خواي گه وړه دلتانی يه کخست و به هو ی دینه که يه وه بوون به برای يه کتر، وه ئيوه له سهر ليوارى چاللى دوزه خ بوون خواي گه وړه رزگاری کردن، به م شيوازه خواي گه وړه نايه ته کانی پوون نه کاته وه به لکو ريگای هيدايه ت وهر بگرن (١٠٣) با له ناو ئيوه نه ی موسوئلمانان کومه ليک هه بن که بانگه وازی خه لکی بکه ن بو چاکه، وه فه رمان بکه ن به چاکه و ريگری بکه ن له خراپه، وه نه و که سانه سه رفرازو سه رکه وتوون (١٠٤) وه ئيوه ی موسوئلمان وه ک نه و که سانه مبه بن که ته فره قه يان کرد و جياوازی که و ته نيوانيانه وه له دواي نه وه ی که به لگه ی پوون و ناشکرايان له لايه ن خواوه بو هات، وه نه م که سانه سزايه کی زور گه وړه يان هه يه (١٠٥)، ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (الانفال - ٤٦) وه گو يرايه لی خوا و پيغه مبهري خوا بکه ن، وه کيشه و نا کوکی له نيوانتان نه بيت چونکه هو ی فه شهل و

دوران دنتانه و هیژ و سه رکه و تنتان نه پوات، وه نارام بگرن به راستی خوی گه وره نه گهل نارام گراندايه ﴿﴾، ﴿ عَنْ حذيفة بن اليمان رضي الله عنه : كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَيْرِ، وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ، مَخَافَةَ أَنْ يُدْرِكَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ وَشَرَّ فَجَاءَنَا اللَّهُ بِهَذَا الْخَيْرِ، فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ؟ قَالَ: نَعَمْ... قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي أَنْ أَدْرِكَنِي ذَلِكَ؟ قَالَ: تَلَزِمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ. قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلَا إِمَامٌ؟ قَالَ: فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا، وَلَوْ أَنْ تَعْصَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ، حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ، وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ (صحيح البخاري - ٧٠٨٤) حوده يفه نه فهرمويت: خه لکی پرساری کاری چاکیان له پیغه مبهري نه کرد تا نه نجامی بدهن، وه من پرساری کاری خراپم نه کرد له ترسی نه وهی توشی بيم، وتم نهی پیغه مبهري خوا نیمه له نه فامی و خراپه دا نه ژیاين وه خوی گه وره نه م خیره ی بو هیئانین (نیسلام) نایه دوی نه م خیره شهر دیت؟ فهرمووی به ئی... وتم فهرمانم به چی پی نه که ی گهر که وتمه نه و سه رده مه؟ فهرمووی: په یوه ست نه بیت به کومه نه ی موسولمانان و نیمامه که یان. وتم نه گهر کومه نه و نیمامیان نه بوو؟ فهرمووی: له هه موو نه و کومه لانه دوور که وهره وه ته نانه ت گهر خوت به رهگی داریکه وه بگریت تا مردن نه تگاتی و نه سه ر نه وه دیت ﴿﴾، ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (النساء - ٥٩) نه ی نه و که سانه ی که نیمانتان هیئاوه گویرایه ئی خوا و گویرایه ئی پیغه مبهري خوا بکه ن وه نه وانه ی که فهرمانره و و کار به دهستی نیوهن، وه نه گهر له هه ر شتی که دا کی شه که و ته نیوانتانه وه له دین و دونیا نه وه بیگه ریئنه وه بو لای خوا و پیغه مبهري خوا (قورئان و سوننه ت) نه گهر نیوه نیمانتان به خوا و به پوژی دوا یی هه یه، نه م گه راندنه وه یه باشتین کاریکه که نه یکه ن وه باشتین سه ره نجام و شوینی گه راندنه وه یه ﴿﴾، ﴿ وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ (٦٢) وَأَلَّفَ بَيْنَ

قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٦٣) (الأنفال) وه نه گهر نه وان ویستیان له و سوئج و ریکه و تنه ی له گه لیان کردو و ته فیلت لی بکن نه وه خوی گه و رت به سه، وه هر خوی گه و ره بوو که پشتیوانی توی کرد به سه رخستن و به هو ی با و ه دارانه وه (٦٢) وه خوی گه و ره دلی نه وس و خه زره جی یه کخست، نه گهر هرچی له سه رپوی زه و بییه هه موویت بهه خشیایه نه تنه توانی دلیان یه کبخه یت، به لام خوی گه و ره خوی دلی یه کخستن، به دنیایی خوی گه و ره زور بالاده ست و به عیززه ت و کار به جیییه (٦٣) ﴿﴾.

وه حه رامه موسوئمانان کو مه له کو مه له و حیزب حیزب و دهسته دهسته بن، وه هه ریه که و شتیئ بکات به سه رچا و هی دین و به تیگه شتنی خوی له دهقه کان تیبگات و لیكدانه و هیان بو بکات. ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (آل عمران - ١٠٣) وه پابه ند و په یوه ست بن به دینی خوا وه و پۆل پۆل و جیا واز مه بن ﴿﴾، ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ (الأنعام - ١٥٩) نه و که سانه ی که دینه که یان به شبه شکرد و بوون به چهن د حیزب و کو مه لی که وه نه ی موچه مه د تو له وان نیت و به ریت له وان، کاری نه وان نه گه ریته وه بو لای خوا و خوی سزایان نه دات، پاشان له پوژی قیامه ت هه و الیان پی نه دات له و کرده وانه ی که له دنیا کردو و یانه ﴿﴾، ﴿مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (٣١) مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ (٣٢) (الروم) بو لای خوی گه و ره بگه ریته وه وه ته قوای خوی گه و ره بکن وه نویره کانتان نه نجام بدن وه له و که سانه مه بن که شه ریکیان بو خوا دنا وه (٣١) له وانه ی که دینه که ی خویان پارچه پارچه کردو وه بوونه کو مه ل کو مه ل، هه موو حیزب و کو مه لی کیش دلخو شه به و مه نه هه جی که له سه ریه تی (٣٢) ﴿﴾، ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا

تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْرَقَ بَيْنَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (الأنعام - ۱۵۳) نه مه ریگای راستی منه که دینی ئیسلامه ئیوه شوینی بکهون و یه کریز بن، وه شوین ریچکه و ریپازه کانی تر مه کهون له بهرئه وهی نه مانه جیاوازی نه خاته نیوانتانه وه و له ریگای راستی خوا لاتان نه دات، بهم شته خوی گه وره ئاموژگاری کردوون و وه سییتی کردوون به ئکو ته قوای خوا بکهن ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (النساء - ۱۱۵)﴾ وه هه رکه سییک دژایه تی و سه ریچی پیغه مبه ری خوا بکات له دواي نه وهی که هیدایه ت و ریگای راستی بو پوون بووه وه شوین ریگای جگه له باوهرداران (سه حابه) بکه ویت، بوی نه رازینینه وه تا زیاتر گومرا بیت وه نه یخه یینه جه هه ننه مه وه که خرا پترین سه ره نجامه ﴿.

کۆمه ئه ی موسوئلمانان دروست نییه به بی ئیمام

موسوئلمانان که کۆبوونه وه که سییک له خویان هه ئنه برئیرن و نه یکه ن به ئیمام (خه لیفه، نه میر) سی خویان، که بهرپر سیاریتی را په راندنی گوزه رانی موسوئلمانانی نه که ویتته سه رشان و به شه ریه تی ئیسلام حوکمیان نه کات. ﴿تَلْزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ (صحيح البخاري - ۷۰۸۴)﴾ پابه ندی کۆمه ئه ی موسوئلمانان و ئیمامه که یان نه بیت ﴿، إِذَا بُوِيعَ لِخَلَيفَتَيْنِ فَأَقْتُلُوا الْآخَرَ مِنْهُمَا (صحيح مسلم - ۱۸۵۳)﴾ گه ربه یعه ت درا به دوو خه لیفه (وه دووهمیان نه که رایه دواوه) نه وا نه وهی دووهمیان بکوژن ﴿.

نیمامه ت دروست نابیت به بی گویرایه ئی و ملکه چی له چاکه دا

واجبه له سه ر موسوئمانان گویرایه ئی نیمامه که یان بن و له فه رمانی دهرنه چن، به و مهرجه ی
فه رمان نه کات به کاریک که پیچه وانه ی شهرع بیت. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ (النساء - ۵۹) نه ی نه و که سانه ی که
نیمانتان هیناوه گویرایه ئی خوا و گویرایه ئی پیغه مبه ری خوا بکه ن وه نه وانه ی که
فه رمانه و و کاربه دهستی نیوهن، وه نه گهر له ههر شتی کدا کیشه که وته نیوانتانه وه له دین
و دونیا نه وه بیگه ری نه وه بو لای خوا و پیغه مبه ری خوا (قورئان و سوننه ت) نه گهر نیوه
نیمانتان به خوا و به رۆژی دوا یی هه یه، نه م گه راندنه وه یه باشت رین کاریکه که نه یکه ن وه
باشترین سه ره نجام و شوینی گه راندنه وه یه ﴿بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تَشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا، وَلَا
تَسْرِقُوا، وَلَا تَزْنُوا، وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ، وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ، وَلَا
تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ﴾ (صحيح البخاري - ۱۸) به یعه تم بده نی له سه ر نه وه ی که شه ریک بو خوا
بریار نه دهن وه دزی نه که ن وه زینا نه که ن وه مندا له کانتان نه کوژن، وه بو هتانی که نه هیئن له
نیوان ده ست و داوینتان، وه سه ریچی فه رمان نه که ن له چاکه دا ﴿لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ
إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ﴾ (صحيح البخاري - ۷۲۵۷) گویرایه ئی نییه له خرا په دا به لکو
گویرایه ئی له چاکه دایه ﴿لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ﴾ (مسند أحمد -
۱۰۹۸) گویرایه ئی بو هیج دروستکراوی که (عه بدیک) نییه له سه ریچی خوا دا ﴿

وه حه رامه موسوئمانان له نیمامه که یان را په رن و شوړش له دژی بکه ن نه گهر زالمیش بیت. وه
موسوئمانان گهر توانیان نیمامه زالمه که یان لا به رن به بی رشتنی خوین و که سیکی شیاو تر
دابنین له جیی، نه و بو یان هه یه نه وه بکه ن.

چه ند کومه له یه کی گومړا له بیروباوهری پیشینانی موسوئلمانان لایانداوه

له پاش وهفاتی پیغهمبهروهه صلی الله علیه وسلم هاوہلانی پیغهمبهردریژہیان به سوننه تی پیغهمبهردا و له سهر ریازہکھی نه ورپوشتن، به لام له سهردهمی نه مان و دواتردا که سانیک هاتن که سهردهمی پیغهمبه ریتییان نه دیوو وه شوین هاوہلان نه که وتن له وهرگرتنی عه قیده دا و به وهویه وه که وتن هه له و گومړاییه وه، وه له وانه وه چه ندین کومه له په یدابوون که رږ به رږ زیاتر دوورنه که وتن وه له سوننه تی پیغهمبهرو عه قیده ییسلام. وه تا نه م سهردهمهش نه م دوورکه وتن وه یه به رده وامه و به دریژایی میژووی ییسلام دهیان کومه له ی گومړا په یدابوون که هه ندیکیان ته نها ناوی ییسلامیان پیوه ماوه و ته وای ناوهرپوکیان کوفر و زنده قه یه.

له گه وره ترین کومه له گومړاکان و دیارترین عه قیده یان:

۱. خه واریج: که سانیکن له سهردهمی صه حابه کانه وه دهرکه وتن و بی زانست که وتن ته کفرکردنی هاوہلانی پیغهمبهرو، وه شهر دژی نیمامی موسوئلمانان نه کهن، وه خوینی موسوئلمانان نه رژن و به ناحق ته کفریان نه کهن، وه باوهریان به شه فاعه تی پیغهمبهرو نییه بو خاوهن تاوانه گه وره کان.

۲. شیعه: که سانیکن له سهردهمی هاوہلانه وه که وتن زیاده رپوهی کردن له لایه نگیری و پیاوه لدانی عه لی کوری نه بی طائب رهای خوی لیبت، وه پیشیان نه خست به سهر سی خه لیفه که ی پیش خوی (نه بو به کر و عومهر و عوسمان) رهای خویان لی بیت، وه بانگه شه ی زهوتکردنی دهسه لات نه کهن له لایه ن سی خه لیفه که ی یه که مه وه، وه هه ندیکیان زیاتر له شیعه که وتونه ته زیاده رپوهی و عه لی کوری نه بی طالییان

بەسەر پېغەمبەردا پېشخستوو و ئەلەين دەبوو وەحى بۆ ئەو دابەزىايە، وە تەواوى
ھاوەلانى پېغەمبەر و خىزانەكانى بە كافىر ئەزانى كەمىنەيەك نەبىت، وە خوینى
تەواوى موسوئلمانان بە حەلال ئەزانى مەگەر ئەوانەى سەر بە خويانن، وە ھەندىكىيان
بانگەشەى خوايەتى بۆ ئىمامى عەلى ئەكەن، وە بانگەشەى گۆرىنى قورئان ئەكەن.

۳. جەھىمى : كەسانىكىن كە ناو و سىفاتەكانى خواى گەورە ھەمووى رەت ئەكەنەو، وە
رەتى ئەكەنەو مەرۇف بە ويست و ئىرادەى خوى كارى چاك و خراپ بىكات، وە ئەلەين
بە ھەشت و جەھەننەم كاتىن ئەك ھەتاهەتايى.

۴. موعتەزىلە : كەسانىكىن كە سىفەتەكانى خوا ھەمووى رەت ئەكەنەو، وە قەدەرى خوا
رەت ئەكەنەو، وە باوەريان بە شوئىنىك ھەيە كە نە بە ھەشتە و نە جەھەننەم بە ئكو
لەنيوانياندايە، وە شۆرش بەرپا ئەكەن دژى ئىمامى موسوئلمانان، وە عەقل پېش دەق
ئەخەن.

۵. ئەشاعىرە : كەسانىكىن كە باوەريان تەنھا بە چەند سىفەتتىكى خوا ھەيە (ژيان،
زانست، توانا، ويست، بىستن، بىنين، قسەكردن) و ئەوانى تىرى رەت ئەكەنەو، وە
عەقلى خويان ئەخەنە پېش دەقەكانى قورئان و سوننەت، وە باوەر تەنھا لە دلدە كو
ئەكەنەو و ئەلەين گەر تەنھا لە دلدەو باوەر تەنھا بە ھەبىت بە خوا ئەوا ئىماندارىت ئەگەر
جنىوئيش بەدەيت بە خوا يان قورئان بسوتىنىت.

۶. خو بە سوڤى زانەكان : كەسانىكىن بانگەشەى خواناسى و تەقوا ئەكەن بە لام لەراستىدا
وانىن، وە باوەريان وايە بە تايىبەت وەحيان بۆ دائەبەزىت وەكو پېغەمبەران، وە
بانگەشەى ئەو ئەكەن گەر مەرۇف بگاتە پلەيەكى ديارىكراو لە ئيمان ئەوا زانستى
غەيب فېر ئەبىت و تەكلىفى لەسەر لائەچىت، وە باوەريان وايە پېغەمبەر بە جەستە
دەت بۆ لايان، وە ھەندىكىيان باوەريان وايە كە مەرۇف دواى گەشتنى بە پلەيەكى

دیاریکراو له گه ل خوا یه ک نه گریټ، وه هه ندیکیان پییان وایه که نه توانن بگه نه پله یه ک که سه روو پله ی پیغه مبه ریټییه، وه پییان وایه که پیاوچاکه کانیاں گه ردوون و مروق نه بهن به ریوه له گه ل خوا دا وه ژیان و مردن و رزقیان به دهسته.

۷. قورئانی: که سانیکن که ته واوی سوننه تی پیغه مبه ر ده ته که نه وه و نه ئین ته نها شوین قورئان نه که وین، وه له ته فسیری نایه ته کانیش ناگه رینه وه سه ر ته فسیری هه وه لانی پیغه مبه رو به پیی عه قلی خوین نایه ته کان لیك نه ده نه وه.

۸. حیزبیه کان: حیزبایه تی و دروستکردنی کومه له له بنه رته وه به ریپیډراو نه بینن، وه ده مارگریان بو حیزب و کومه له که یان هیه له بری نیسلام، وه هه رکه س له حیزبه که یان نه بیټ یان وه سفیان نه کات یان زه می کومه له و که سه پیچه وانه کانیاں نه کات ته بدیعی نه که ن.

پشتیوانیکردنی موسوئمان واجبه وه پشتکردنه کافر و خو به ریکردن له

بیروباوهری واجبه

یه کیك له روکنه کانی باوهر پشتیوانی و خوشویستنه (وه لاء)، وه پشتتیکردن و رقلیبوونه وهیه (بهراء). ﴿أَوْثَقُ عُرَى الْإِيمَانِ الْمَوَالَاةُ فِي اللَّهِ، وَالْمُعَادَاةُ فِي اللَّهِ، وَالْحُبُّ فِي اللَّهِ، وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ﴾ (مسند أحمد - ۱۸۵۲۴) توندترین گری ئیمان پشتیوانیکردنه له بهر خوا وه پشتتیکردنه له بهر خوا، وه خوشویستنه له بهر خوا وه رقلیبوونه وهیه له بهر خوا ﴿مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنْعَ لِلَّهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ﴾ (سنن أبي داود - ۴۶۸۱) هه رکهس له بهر خوا خه لکی خوشبویت وه له بهر خوا رقی له خه لک بیت، وه له بهر خوا بیه خشیت وه له بهر خوا ریگریت نهوا ئیمانی تهواوکردوه.

وه پشتیوانی و خوشویستن (وه لاء) بریتییه له: خوشویستن، سه رخستن، شوینکه وتن، نزیکبوون. ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ (التوبة - ۷۱) باوهردارانی پیاو و ئافهت هه ندیکیان دوست و خوشه ویست و سه رخه ری هه ندیکی تریانن، فه رمان نه کهن به چاکه و ریگری نه کهن له خراپه، وه نویژه کانیان نه نجام نه دهن و زه کاتی ماله کانیان نه دهن، وه گویرایه ئی خوا و پیغه مبه ره کهی نه کهن، خوی گه و ره ده حم بهم که سانه نه کات به راستی خوی گه و ره زور به عیزهت و کاربه جییه.

وه پشتتیکردن و رقلیبوون (بهراء) بریتییه له: رق لیبوون، دوژمنایه تی، دووربوون و خو پاراستن. ﴿تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ﴾ (۸۰) وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا

اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ (۸۱) (المائدة) ئەى موحەممەد تۆزۆرىك ئە
 جۈلەكە و مونافىقان ئەبىنيت وەللى و خوشەويستيان بۆ موشرىك و كافرانە، كە ئەمىش
 خراپترىن شتە كە نەفسيان بەھۋى ئەم كارەوۋە تورەبوۋنى خۋاى گەورەى پېشخست بۆ
 قىيامەتيان، وە ئەوان بە نەمرى و ھەمىشەيى ئە سزاي ئاگرى دۆزەخدا ئەمىننەو (۸۰) وە
 ئەگەر ئىمانيان بەئىنايە بە خۋاى گەورە و بە پېغەمبەرى و ئەوۋى بۆ پېغەمبەر دابەزىوۋ ئەوا
 نەياننەكردنە دۆست و خوشەويستى خۋيان، بەلام زۆرىك ئەوانە فاسقن و ئە گۆيرايەلى خۋا
 دەرچوون (۸۱) ﴿﴾.

وہ پشتیوانی کردن (وہ لاء) ئەم خالانەدا دیتە دى:

۱. خوشويستن و سەرخستن و شوينكەوتن و نزيك بوون ئە خوا و پېغەمبەر. ﴿ثَلَاثٌ مِّنْ كُنْ
 فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا
 يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ إِلَى الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ﴾ (صحيح البخاري
 - ۱۶) سى شت ھەيە ھەركەس تىاي بىت شىرىنى ئىمان ئەچىزىت: خوا و
 پېغەمبەرەكەى ئە ھەرشىكى تر خوشەويستتر بىت ئەلاى، وە كەسىكى خوشبويت
 تەنھا ئەبەر خوا خوشى بويت، وە رقى لىبىت بگەرپتەوۋە ناو كوفر وەك چۆن رقى لىيە
 فرىدرىتە ناو ئاگرەوۋە ﴿﴾.

۲. خوشويستن و شوينكەوتنى قورئان و سوننەت. ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ
 فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ
 الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾ (الحجرات - ۷) وە ئىوۋە بزانن كە
 پېغەمبەرى خواتان ئەناودايە ئەگەر گۆيرايەلى ئىوۋە بكات ئە زۆرىك ئە
 كاروبارەكانتاندا ئەوۋە توشى بارگرانى و سەغلەتى و نارەحەتى ئەبن، بەلام خۋاى

گه وره نيمانی لا خوشه ويست کردوون و رازاندوويه تيبه وه له دلتاندا، وه کوفر و لهري
دهرچوون و سه ريچي و تاوانيشي له لا بيزراو کردوون، نه و که سانه ي نه م
سيفه تانه يان تيابيت له سه ريگه ي راستن .

۳. خوشويستن و شوينکه وتني هاوه لانی پيغه مبه ر. ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ
رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ (الحشر - ۱۰) وه نه وانه يشي له دوای موهاجير و نه نصاره وه
هاتوون و شوين نه وانه نه که ون تا رۆژي قيامه ت نه ئين: خوايه له ئيمه و نه و
برايانه شمان خوشبه که به نيمانه وه پيش ئيمه که وتوون، خوايه هيچ رق و کينه و
حه سودييه که مه خه ره دلمان وه به رامبه ر نه و صه حابه باوه ردارانه و سه رجه م
موسولمانان، خوايه تو زور به ره نفه ت و به سۆز و به زه يي و ميهره بانی .

۴. خوشويستن و نزیک بوون و سه رخستنی موسولمانان.

۵. خوشويستن له بهر خوا.

۶. خوشويستنی نه وه ي خوا خوشی نه ويّت.

۷. پيشخستنی براييه تي دينی به سه ر براييه تي نه سه ب و نه ته وه و ره گه زدا.

وه پشتتيکردن (به راء) له م خالانه دا ديته دي:

۱. رق ليبوون و دوژمنايه تي و دووربوون و خو پاراستن له وانه ي رقيان له خوا و پيغه مبه ر
و قورئان و سونه ت و هاوه لان و موسولمانانه. ﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاتَ وَيَحْذَرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ﴾ (آل عمران - ۲۸) نابی باوه رداران کافران بکه ن به دوست و
خوشه ويست و سه رخه ر و پشتتيوانی خويان و خوشيانيان بویت له جگه له نيمانداران،

وه ههركهس وابكات نهوا خواي گهوره بهريه لهو كهسه و شتيكي لاي خواي گهوره ناميني، نيلا نه گهر هاتوو ترسان بتانكوژن، وه خواي گهوره نه تانترسييني و ناگادارتان نه كاته وه به نه فسي پيروزي خوي، وه سه ره نجامي گه رانه وه شتان هه ربو لاي خواي گه ورهيه ﴿﴾، ﴿﴾ لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (المجادلة - ٢٢)

نابيني كه سانيك هه بن كه ئيمانيان به خوا و روژي دوايي هه بيت وه خوشه ويستييان بو كه سانيك هه بيت كه دژيه تي خوا و پيغه مبهري خوا نه كهن نه گهر نهو كافرانه باوكيشيان بن يان كورپان بن يان برايان بن يان عه شرهت و هوژيان بن، نهو كه سانهي بهم شيوازهن خواي گه وره ئيماني له دلياندا جيگير كردوو وه به هيژي كردوون به سهركه وتتيك له لاي خويه وه، وه له روژي قيامهت نه يا نخاته به هه شته وه كه پره له باخ و باخات كه جوگه ناو به ژير دار و خانوو هه كانيدا تيئه په ريت و به نه مري تياي نه ميننه وه، خواي گه وره لييان رازييه و نه وانيش رازين بهو پاداشته، نه مانه حيزب و سه ربازي خواي گه وره، ناگادار بن كومه لي خواي گه وره سهركه وتوو سه رفرازن ﴿﴾.

٢. رِق لَيِّبُون و دوژمنايه تي و دووربوون و خو پاراستن له كوفر و شيرك.

٣. رِق لَيِّبُون له بهر خوا.

٤. رِق لَيِّبُون له وهدي خوا رقي لاييه.

٥. باوه رنه بوون به بيرو باوه رپي كافران، وه باوه رپوون به به تائي دينه كانيان.

٦. نه نجام نه داني عيباده تي دينه به تاله كان و به شداري نه كردن له مه راسيمييان.

٧. به شداري نه كردن له جه رني دينه به تاله كان و پيروزبايي نه كردن لييان.

۸. خۆنه شوبهاندن به كافران له روخسار و جل و شیوازی قسه کردن و ناویان.

۹. رهحههت نه ناردن بۆ مردووی کافر. ﴿ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ (التوبة - ۱۱۳) نابى پیغه مبهرى خوا و باوهرداران داواى لیخوشبوون بۆ موشریکان بکهه نه گهر خزمى نزیکیشیان بیته دواى نهوهى که دنیابوون دۆزهخییه و له سهه رکوفر و شیرک نه مریته .

۱۰. هاوسه رگیری نه کردن له گهله كافران.

نهو خالانهى که ناچنه ژیر بابه تی پشتتیکردنهوه:

۱. هاوسه رگیری پیاوی موسوئمان له گهله نافرتهى جووله که و مه سیجی به مهرجی خوی ناساییه.

۲. سلاو کردن بى به کارهینانی وشهى (السلام علیکم) وه ته وقه کردن و پیکه نین به روویانه وه ناساییه.

۳. زوئم کردن له كافران و دهستدریژی کردنه سهه خویان موئکیان هه رامه.

۴. کوشتنیان به بى هویه کی رهوا و شهرعی هه رامه.

۵. سوتاندنی کتیب و په رستگاکانیان به بى هوی رهوا و شهرعی هه رامه.

۶. جنیوودان به دین و خویان هه رامه.

۷. کرین و فروشتن و بازرگانی هه لاله به مهرجی خوی له گه لیان ناساییه.

۸. دوعا کردن بویان تا خوا هیدایه تیان بدات له دنیا ناساییه.

۹. نواندنی هه ئسوکه وتی جوان و خیر کردن به هه ژاره کانیان به مهرجی خوی ناساییه.

۱۰. پیروزیایی هاوسه رگیری و مندالی له دایک بوو وه خانوو و سه یاره ی تازه ناساییه.

كۆتايى به كتيبي پوختهى بيروباوهڤى موسوئمان هات سوپاس بؤ خوا، وه ئه وهى ماوه ته وه
ئه وهيه كه به كرده وه ئه وهى فيرييووين جييه جيى بكهين.
وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين.

ناوەرۆك

لا پەرە	بابەت
۲	پیشەکی
۳	عەقیدە گەرتگرتین و واجبترین بابەتە
۷	ئىسلام تاکە دینی خوایه
۹	هەرکەس شوین غەیری ئىسلام بکەوئیت هیچ کردەوویەکی چاکى لی وهرناگیریت
۱۱	بۆ ھااتنەناو ئىسلام شایە تمان هیئان مەرجه
۱۳	سەرچاوەکانی ئىسلام قورئان و سوننەتە
۱۵	بەو شیوویە ئە سەرچاوەکانی ئىسلام تیئەگەین کە پیشینانی موسوئلمانان تیئیکەشتوون
۱۷	باوەر نییەتی دل و وتەى زمان و کردەووی ئەندامەکانە
۱۸	باوەر زیاد و کەم ئەکات
۱۹	رۆکنەکانی ئیمان شەشن
۲۰	پێویستە موسوئلمان خالە گشتییەکانی هەر رۆکنیک بزانیت و باوەری پیشان هەبیت
۲۸	ئەبیت موسوئلمان یەکخوا پەرست بیت
۳۱	پێچەوانەى یەکخوا پەرستی یان ھاوئەلداانە یان بى باوەرپییە
۳۵	مەرگی قبولبوونی عیبادهتەکان دئسۆزی و شوینکەوتنە
۳۶	زیادەرەوی ناکریت ئە دیندا بەئکو وەکو خوی جیبەجى ئەکریت

۳۷	هیچ شتیك ھۆكار نییه مه‌گەر به‌لگه‌ی شهرعیی یان كه‌ونیی له‌سهر بیٚت
۳۹	به‌شووم زانینی شته‌كان درۆ و شیركه
۴۰	سه‌ربه‌رزقی شته‌كان درۆ و شیركه
۴۱	ده‌ستگرتنه‌وه و قاوه‌گرتنه‌وه درۆ و كوفرن
۴۲	زانینی داها‌توو و به‌خت به‌هۆی بورج و نه‌ستی‌ره درۆیه و كو‌فره
۴۴	خوای گه‌وره شیفای نه‌خستۆته شتیكه‌وه كه‌ه‌رامی كردبیٚت
۴۵	خه‌وبینین راسته
۴۶	چاوپییسی راسته
۴۹	سیحر راسته
۵۳	سزا شه‌رعیه‌كان راستن
۵۶	فه‌رمان‌كردن به‌چاكه و پێگه‌ری له‌خراپه‌ واجبه
۵۷	دروست‌كردنی كۆمه‌له‌ی موسو‌لمانان واجبه
۶۰	كۆمه‌له‌ی موسو‌لمانان دروست نییه به‌بی‌ ئیمام
۶۱	ئیمامه‌ت دروست نابیٚت به‌بی‌ گو‌یرایه‌لی و ملكه‌چی له‌چاكه‌دا
۶۲	چه‌ند كۆمه‌له‌یه‌کی گومرا له‌ بیروباوه‌ری پیشینانی موسو‌لمانان لایانداوه
۶۵	پشتیوانی‌كردنی موسو‌لمان واجبه وه‌ پشت‌كردنه‌ كافر و خو‌به‌ری‌كردن له‌ بیروباوه‌ری واجبه
۷۱	ناوه‌پۆك